

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Az emberi gyűlölet áldozatai

Olvassuk a németországi uszító sajtó cikkeit, többek között Streicher Juliusnak, a nürnbergi vezérnek legutóbbi propaganda beszédét, amelyet ötvenezer ember előtt mondott el. Ebben leszögezte azt az álláspontját és nézetét, hogy a legutóbbi zavaros időkben a „nemzetközi zsidóság” erőszakolta a háború kitörését és csak a müncheni tanácskozás kiváló embereinek köszönhető, hogy a zsidóknak ez a „machinációja” nem sikerült. A lényege ennek a német uszításnak az, hogy a zsidók ellen hangolja a világ közvéleményét. Olyat állít, amit okos ember nem hihet el. Miért kellett volna a zsidóknak, annak az úgynevezett „nemzetközi” zsidóknak a háború? Talán azért jobb lett volna sorsa, vagy a zsidók nem kellett volna mindenütt háborúba menjenek? Vagy talán annyira kezükbe van minden gazdasági eszköz, hogy a „hadinyereség” kellett volna nekik? De nem is kell ezt erőlyesen cáfoljuk, annyira hazug, annyira tendenciózus, annyira rosszindulatú ez a vád. Semmiféle „nemzetközi” zsidóság nem létezik és nem tudjuk elképzelni, hogy valaki is akarta volna a háborút. Inkább arra mutathatunk rá, hogy a müncheni határozat folytán hátrányosan érintett államok antiszemita sajtója ennek ellenkezőjét írta és pedig azt, hogy a „zsidók nem akarták a háborút”, ezért sikerült úgy a müncheni egyezmény és a zsidó „ellenzésnek” köszönhető, hogy Csehszlovákia ilyen sorsra jutott. Ugyilátszik, hogy a „Sors” szót a mai időkben a „zsidó” szóval helyettesítik, míg a zsidó milliók nemhogy „világuralomról” álmodnának, hanem azt sem tudják jórészt, hogy mit hoz a jövő és holnap hova hajthatják le fejüket álmokra.

Kik szólhatnak bele a világ ügyeibe. Azok az osztrák zsidók, akik patkányokkal zsúfolt teherhajón nem találnak másutt helyet maguknak, mint az afrikai néger köz-társaságban? Vagy talán azok a zsidók, akik a német-lengyel határon állanak iskolaruhás gyermekeikkel, akiket a iskolapadokból kergettek ki a dicső Németországból? Vagy talán a kelet-európai gettók rémültarcú zsidóinak nincs más gondjuk, minthogy megtárgyalják, vajjon akarnak-e háborút vagy sem? Oket nem is érdekelheti az a kérdés, hogy lesz-e háború, vagy nem lesz. Nekik már megindult a kegyetlen háború, minden háborúk legkegyetlenebbje, amely nem a frontokon, fegyveresen egymással szemben álló félfiak között folyik, hanem ártatlan csecsemőket és a tehetetlen öregeket sújtja. Ma az a helyzet, hogy milliárd ember üldözi azt a kelet-európai zsidó hatmilliót, akik nem tudják, hogy kell-e nekik háború, vagy nem kell, mert lényegében nekik már régen megindult. Nem is kérdik a zsidókat, hogy akarnak-e háborút, vagy nem akarnak? A zsidók ellen megindult már a háború és defenzív állásainkat sem tudjuk tartani. Nincs fegyverünk és ma már az

Királyi szavak a Királyfihoz

AMIKOR BELÉPSZ ROMÁNIA VITÉZEI KÖZZÉ, EZ NEM RAJUKINTVE, HANEM READNÉZVE MEGTISZTELTETÉS, AMELYRE ÉLETED MINDEN PILLANATBAN MÉLTÓNAK KELL MUTATKOZNOD.

A HADSEREG A NEMZET EGYIK LEGNAGYOBB ISKOLAJA ÉS AZ ORSZAG MINDEN FIÁNAK EZ AZ ISKOLAJA TÉGED MA SZERETETTEL ÉS BIZALOMMAL FOGAD. AKINEK AZ LESZ A HIVATASA, HOGY EMBEREKET KORMANYOZZON, ANNAK SZÁMARA NINCS FENSÉGESEBB ÉS PÉLDAADÓBB ISKOLA, MINT AMELYBE BELÉPTÉL.

György angol király trónbeszéde Palesztináról

London. Kedd délben megnyitották az angol parlament ülését és ez alkalomból a szokás szerint a király trónbeszédet mondott és ezzel nyitotta meg az ülésszakot. Megemlékezett arról, hogy Károly király öfelsége Londonba látogat. Amint a trónbeszédében mondotta:

— Meghívtam Öfelségét, Románia királyát, látogasson el hozzám e hónap folyamán és szívélyesen várom látogatását fővárosomban.

Majd a Palesztina-kérdésről a következőket mondotta:

— Minisztereim nyilatkozni fognak a palesztinai bizottság munkálatairól és Nagybritániának ebben a kérdésben folytatandó politikájáról.

A trónbeszéd különben kitért minden

aktuális kérdésre a Csehszlovákiának adandó 10 millió fontos kölcsönre, a hadfelszerelés terén követendő új metódusokra, a polgári védelem kérdésére.

CSÖDÖT MONDOTT AZ ARABOK SZTRAJKJA.

Legújabbban érkezett hírek szerint, Jaffában és más arab városokban tart ugyan még az arabok sztrájkja, de sokat veszített erejéből. Jaffában az összes arab munkások dolgoznak. A városi üzemekben éppen úgy, mint az „Iraq Petroleum Company” üzemében. Somronban hatszáz arabot tartóztattak le. — A tel-avivi bevándorlási hivatal előtt éjjel-nappal állnak, hogy a bevándorlási kvótába sikerüljön hozzátartozókat bevinni olyanoknak, akik Palesztinában élnek.

síncs, ami Montueucoli szerint főképen kell a háborúhoz: pénz. Pénzünk síncsen már, sem a háborúhoz, sem a defenzívához. Semmink síncs és a gyűlölet még mindig tobzódik, a gyűlölet még mindig nem enyhül. A gyűlöletnek olyan tengerében élünk, hogy már fejünk sem látszik ki belőle. A gyűlölet féktelenségei vajúdnak velünkbe, vérünkbe, könnyeinkbe és marcangolják husunkat és idegeinket.

Már nem bírjuk sokáig. Idegeink és szervezetünk felmondják a szolgálatot. Példa erre az a szerencsétlen merénylet, amelyet egy 17 éves lengyel zsidó fiú követett el a párisi követségen. Ha az orvosok meg is fogják állapítani, hogy a szegény fiú „épeleméjü”, mi mégis azt mondjuk, hogy „örült”. Azért állítjuk ezt, mert hiszen ha józanul gondolkozott volna, tudhatta volna, hogy ma az ilyen merényletek nem használnak, sőt ártanak a zsidóságnak. De tud-e egy ilyen ember gondolkozni? Jönnek a hírek mindenfelől. Varsóban ütök a zsidókat és a határon zsidó ezrek állanak éhesen, holtrafáradtan, betegen és számukra nincsen hely ezen a földtekén. Milliárdok élnek nyugalomban, békésen és csak a zsidó ezreknek nincsen egy talpalattnyi helyük, ahol letelepedhesenek. Ötszáz ember, az osztrák zsidóság krémje rozoga hajón a négerék között és

ha eléri, végül majd azok is üldözni fogják őket.

Ez a párisi merénylet nagyon elítélendő és a zsidókérdést még kuszáltabbá teszi. A német antiszemita propaganda kihasználja majd a maga céljaira. Ahogy a Gustloff-esetnél tette. Látjátok — ez a zsidó! — üvölti majd újra Streicher és nem veszi észre, hogy embermilliókat kergetnek az öngyilkosságba, az örületbe, a legnagyobb kétségbeesésbe.

Mi kétségbeesetten kiáltjuk a világ közvéleményének, hogy nem akarunk háborút. A békét akarjuk, a lelkek békéjét. Eleget álltunk már a fronton, hiszen bennünket döfnek a szuronyok, nekünk kezdődött el az általános mozgósítás, hiszen csecsemőinket szakítják le anyjuk kebléről, öregeink siri nyugalmát is elirigylük. Kenyerünket, életünket, házunkat és percnyi nyugalomunkat is akarják, mert féktelen a gyűlölet ellenünk és mi ártatlanul szenvedünk és mint kergetett juhnyáj nem tudjuk, hol volna egy biztos karám, ahol a vihar elvonultáig bemenekülhetnénk. Ha Palesztinát kérjük, nem akarják. Sem ezen a földrészen, sem másutt nincs pihenésünk. Mi nem „uszítók”, s nem „gyilkosok”, hanem idegileg tönkresilányított, szervezetileg összetört, agyonnyomort zsidó páriák vagyunk!

Ujabb borzalmas zsidó tragédiák a német-lengyel határon

Egy lengyel-zsidó fiatalember revolveres merénylete von Rath német követségi tanácsos ellen, a párisi követségen

Varsó. — Dacára annak, hogy a lengyel lapok nem közölnék csak hivatalos jelentéseket a Németországból kiutasított zsidó ezek borzalmas kálváriájáról, az egész lengyel-zsidó közvélemény lázong a határról érkező hírek miatt. De nem csupán ott, hanem világszerte, ahol még emberek élnek, sápadtan és rémülten olvassák azokat a tudósításokat, amelyek újabb zsidó ezrek rettentő sorsáról szólnak.

12.000 ZSIDÓ A HATÁRON

Eddig körülbelül 12.000 zsidót toloncoltak a lengyel határra. Ezek nem tudnak visszamenni Németországba és nem juthatnak be Lengyelországba. Szerencsétlenségük ott kezdődik, hogy a lengyel sejm ez év márciusában megszavazott egy törvényt, amely szerint azok, akik husz éve nem voltak Lengyelországban, azok elvesztik lengyel állampolgárságukat. Ezzel kapcsolatos a német hatóságok intézkedése. Tekintettel arra, hogy ezek elvesztették lengyel állampolgárságukat és nem lehetnek németek, kiutasították őket az országból. A lehetetlen álláspontot előbb a lengyel kormány kezdeményezte és a németek folytatták, mert jól tudták, hogy nincsen senki a világon, aki felemelné az igazságtalansággal szemben tiltakozó szavát.

A német hatóságok brutálisan kezdték meg a kitoloncolást. Az angol lapok szerint fegyveres rendőrség folytatta le az akcióit, amely

szabályos embervadászat formáját öltötte.

Sok zsidó, akit idejében értesítettek, elhagyta lakását és céltalanul bolyongott a városok utcáin, abban a reményben, hogy elkerüli a Gestapót. Berlinben sok ember van, aki szüntelenül a földalatti vasutakon utazik ide-oda s megremegnek, ha valaki rájuk néz. Mások autotaxin járnak a várost. Mozikat és kávéházakat, a razziáktól való félelmükben elkerülik.

A GYERMEKEK ÜLDÖZÉSE

Talán semmisen jellemzőbb a rettentő bánásmódra, mint az, hogy kattowitzi állomásra számos zsidó gyermek érkezett, akik iskolai egyenruhájukban vannak és hónuk alatt tartják iskolai könyveiket, úgy ahogy elindultak az iskolába, amikor a rendőrség összefogta őket és a lengyel határra cipelte. *Azt sem engedték meg nekik, hogy lássák szüleiket.* Vonatba zsúfolták és kergették őket a határra. Sok közülük megbetegedett.

De a felnőttek is teljesen kimerülten jutnak a határra. Családok szétszakadnak, szülők keresik gyermekeiket és gyermekek szüleiket. Nincsen pénzük, hogy élelmiszert vehessenek. Nincs hajlékuk sem és csak a legszükségesebb ruházatot vihetik magukkal, mert hiszen a rendőrség a lakásokból, egyséket az ágyakból hurcolt el és még azt sem engedte meg, hogy megfelelő mennyiségű élelmiszert és ruházatot vegyenek magukhoz. A határra toloncolt családok ezrei harakkokban és kiselejtezett vasúti kocsikban vannak és kivannak téve az időjárás viszonyosságainak.

A SEGÉLYEZÉS

A határállomásokon zsidó segélybizottságok alakultak, amelyek nagy igyekezettel próbálnak segíteni a szerencsétleneken. Különösen az amerikai Joint fejt ki nagy tevékenységet és nagy összegeket küldött a pillanatnyi nyomor enyhítésére. A pozeni zsidó hitközség élelmiszert küldött a Zabasszinba táborozó kiutasított zsidóknak, a varsói me-

neküti bizottság pedig küldöttségeket menesztett a határállomásokra.

A LENGYEL ÉS NÉMET KORMÁNY TANACSKOZASA

A varsói kormány közölte a világsajtó képviselőivel, hogy a lengyel kiutasított zsidóság kérdését a két kormány megegyezéssel akarja likvidálni. A hivatalos lengyel nyilatkozat szerint a német kormány kijelentette, hogy egyelőre nem fog újabb kiutasításokat eszközölni azoknak, akiket a határra cipeltek, megengedik, hogy visszatérjenek otthonukba. Ez a visszatérés nem indulhatott meg, mert „saját számlájukra” kell menjenek, s pénzük nincsen. Különben is, még nem autentikus ez a német közlés, mert egyelőre csak abban állapodtak meg, hogy tompítani igyekezzenek azt a rendkívüli rossz benyomást, amelyet világszerte okozott ez az újabb kieméletlen eljárás. A lengyel kormány különben retorziós intézkedéseket léptetett életbe. A nemzsidó német polgárok felszólítást kaptak, hogy jan. 1-ig likvidálják üzemeiket és üzleteiket. Viszont ennél sokkal hathatósabb intézkedés az, hogy a lengyel kormány utasítást készült kiadni németországi konzulátusainak, hogy szabályos utlevelet adjanak a Németországban élő lengyel állampolgároknak és ne alkalmazzák szigorúan a már említett márciusi törvényt. Ha ezek az intézkedések sem hatnak a német hatóságokra, úgy a lengyel kormány más intézkedéseket fog tenni.

Az kétségtelen, hogy amíg a kormányok tárgyalnak, zsidó gyermekek fagyoskodnak a határon, ahol novemberi hidegben, erdőben laknak a XX. század nagyobb dicsőségére, széjjelszakított családok ezrei sirnak és jajonganak, mert feldúlták életüket, elkergették családját otthonukból, megfosztották őket minden anyagtól és kegyetlenebb életsorsban van részük, mint az egykori pogrom-menekülteknek. És a civilizált világ hallgat, amint hallgat évek óta, mert elnémult az igazság szava és elnémult a lekiismeret szava.

REVOLVERES MERÉNYLET A PÁRISI NÉMET KÖVETSEGEN — A LENGYEL KIUTASÍTÁSOK MIATT

Hétfőn délelőtt von Rath, párisi német követségi tanácsos ellen revolveres merényletet követett el Hers Feivel Grimmstamm nevű lengyel-zsidó származású fiatalember. Hannoverben született, lengyel származású szülőktől. Kihallgatást kért a követségi tanácsostól és amikor a szobába lépett, kétszer rálőtt a titkárra. Von Rath segítségért kiáltott és a szolgálak elfogták a merénylőt. Kiderült, hogy Grimmstamm hosszából követte el tettét, a Németországból legutóbb kiutasított lengyel zsidók szenvedései miatt. Grimmstamm lengyel alattvaló, a párisi lengyel főkonzul által kiállított utlevéllel rendelkezik.

A merénylő 17 éves, 1921-ben született Hannoverben. Von Rath tanácsos Roland Koester német nagykövet unokaöccse. A merénylet mély benyomást keltett diplomáciai körökben. Bonnet francia külügyminiszter érdeklődött a tanácsos haláláért. A követségi titkár állapota nagyon súlyos. Az egyik golyót, amely a vállba furódott, kivették, de a másik a gyomrot és a lépét sértette meg és nem tudni, mi lesz a következménye. Az orvosok nem nyilatkoznak arról, hogy életben marad-e. A hivatalos német körök tartózkodó magatartást tanúsítanak, egyelőre csak hivatalos kommunikát közölnék a német lapok.

Rádiócsövek fűtése DURA-OPTIMÁVAL

Hazánkban a rádiózás az utóbbi időben hihetetlen módon megnövekedett, különösen pedig a telepes készülékek eladása ért el igen nagy sikert. A rendelkezésünkre álló statisztikai adatok alapján érdekesnek tartottuk megvizsgálni, mi okozta tulajdonképpen ezt a nagy fellendülést. Szakkörökben egyöntetűen azon véleménynek adtak kifejezést, hogy a falusi lakosság kulturigényeinek növekedésével párhuzamosan a telepes készülékek terjedése elsősorban a gazdaságos és kényelmes fűtőelemeknek, a

DURA-OPTIMA fűtőtelepeknek

köszönhető, mely ugynevezett szárazakkumulátorok nagyban hozzájárultak ezen rádiókészülékek népszerűsítéséhez.

Lapunk hasábjain a közelmúltban már több ízben is foglalkoztunk a DURA-MÜVEK Rt. új találmányával, az OPTIMA fűtőelemekkel, amelyek a régi akkumulátorok használatát nemcsak feleslegessé teszik, de azoknál sokkal gazdaságosabbak is. Mint a gyár velünk közli, egy ilyen fűtőtelep teljesítménye kb. 1200—1500 üzemóra, úgy hogy napi 3—4 órai használatnál egy évig is eltarthatnak. Örvendetes, hogy ezen elemekhez fűzött feltételek minden tekintetben beváltak, sőt felül is múltak.

Jó szolgálatot vélnék teljesíteni, amidőn t. olvasóink figyelmét fentiekre felhívjuk. DURA-OPTIMA fűtőelem minden viszonteladónál beszerezhető, technikai felvilágosítással bérmentve szolgál az UZINELE DURA S. A. Timișoara.

— HALALOZÁS. A nagyváradi zsidó társadalom egyik igen értékes és munkás tagja hunyt el vasárnap. Zimmermann Menyhért szikvizgyárost érte utól hosszas betegeskedés után a kéréselhetetlen halál. Az elhunyt nemcsak a kereskedőtársadalomnak, de a zsidó közéletnek is közbecsülésben álló, dolgozó és hasznos tagja volt. Évtizedeken keresztül volt a katonavárosi nagytemplomnak gondnoka és vallásos életével, valamint jótékonykodásával mindazok szeretetét bírta, akik valaha vele érintkezésbe kerültek. A 68 éves korában elhunyt Zimmermann Menyhértet családján kívül Nagyvárád özszzsidóságának osztatlan részvéte kísérte el utolsó útjára. A gyászhasznál Blum Mózes rabbi tartott szívbemarkoló gyászbeszédet, amelyben az elhunyt kiváló érdemeit méltatva, rámutatott arra a nagy veszteségre, amely a halálesettel a nagyváradi zsidóságot érte. A súlyos csapás gyászba borította mélyen szerető hitvesén kívül fiát: Miklóst és leányait: Kraszner Sándornét és Erdős Sándornét (Zerind.)

— A NÉMET TELI SEGÉLYAKCIÓ SZÁMOKBAN. (Berlin.) Az összes téli segélyre szóló bevételek nagyrésze, körülbelül 80 százaléka havi hozzájárulásokból kerül elő. 12,9 százalék az „egytálétel” akcióból folyt be. A segélyre rászorult személyek száma Németországban: 77.231, ami azt jelenti, hogy a birodalmi zsidó lakosságnak 10 százaléka szorul segélyre. De vannak vidékek, ahol sokkal több a procentuális arány. Az összes összegek, amelyek erre begyűltek: 3.316.000 márka, ami körülbelül 150 millió lejnek felel meg. Ilyen arányban dolgozik a német zsidóság.

— HÁZTELKEK ELADÓK a nagyváradi új szénapiac mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

Kassa, Munkács, Ungvár, és a többi városok

Ciano gróf és Ribbentropp német külügyminiszter bécsi döntései olyan tényeket és változásokat teremtettek, amelyeket tudomásul kell vennünk. De nem tudunk szó nélkül elmenni a nagyhorderejű események mellett, már csak azért sem, mert előfizetőinknek és olvasóinknak ezrei kerültek Csehszlovákiából Magyarország fennhatósága alá. Lapunkat hosszú éveken át olvasták az ottani zsidó tömegek és ha eddig fukarkodtunk is az elismerésekkel, most már bevallhatjuk, hogy nagyon hüszéges, nagyon megértő, kedves, okos és derék zsidó tábor sorakozott eddig ezen a vidéken lapunk és annak eszmévilága mögé.

Ezek a területek husz esztendő után újra hatalmas változásokon mennek át. Eddig egy demokratikus köztársaság területén, minden demokratikus jogban részük volt, s hogy ennek legszebb dokumentumát is kihangsúlyozzuk: ott van a munkácsi hosszú évek óta fennálló nyilvánosjogu héber gimnázium, meg a nemrég megnyitott ungvári. Sok alsóbbosztályú népiskola működik ezen a területen, amelynek héber volt a nyelve. Ezt az új impériumnak méltányolni kell, mert ha a zsidók nem lettek volna önérzetesekek, akkor nem hébernyelvű iskolákat létesítettek volna. A Magyarországhoz került területek egymillió főnyi lakosságának elég tekintélyes százaléka zsidó, és amikor ezek a nagy változások bekövetkeznek, rá kell mutassunk néhány körülményre.

Először is tragikusan turcsa, hogy Budapesten Hubay Kálmán, a magyar nemzeti szocialista párt vezére, a „Magyarság”-ban ezt írja: „Nem csinálunk nemzeti egységet a Stern Samukkal, akik azt hiszik, hogy 50.000 pengős adományokkal el lehet felej-

tetni a felvidéki zsidóság magyarárulását. Nem csinálunk egységet a mátészalkai főrabbiával, aki 60.000 pengőt gyűjtött Magyarországon, a felvidéki zsidó légiók számára”.

Ugy hisszük, a mi kulturált közönségünknek nem kell megmagyarázzuk, hogy a „Stern Samuk” kifogástalanul viselkednek (különben Stern Samu, a budapesti nagyhítköztség nagy tiszteletben álló elnöke) és azt sem kell igazoljuk, hogy a mátészalkai főrabbi semmiféle célra nem gyűjtött, de főleg nem „légiók” számára. A mátészalkai főrabbi szegény ember, egész élete csak tanulás és önmegtartóztatással a Talmud mellett tölti nappalait és éjszakáit és soha nem foglalkozott politikával.

De míg Budapesten így támadják a magyar horogkeresztet a zsidókat, addig Csehszlovákiában is megszűnt az a tolerancia, amely husz évig vezérmotívuma volt az államvezetésnek. Az kétségtelen, hogy a felvidéki magyarság és zsidóság kisebbségi sorsban ugyan, de jogokat élvezett és úgy remélhetjük hogy más helyzetbe nem kerülnek most sem.

Lapunk eddigi felfogásához híven, nem foglal állást semmilyen irányban, de zsidó testvéri szót mégis kell hallassunk a felvidéki zsidóság impériumváltozásával kapcsolatban. Hiszük és reméljük, hogy a magyarság örömnapiján enyhülni fognak a zsidókkal kapcsolatos intézkedések, aminek tárgyi segítségére lesz az is, hogy a 12.000 négy-százkilométernyi területen, a sok nagy városban és falvakban, el fog helyezkedni a keresztény magyarság sok tisztviselői állásokra olyannyira alkalmas tömege. Lesznek jegyzők, szolgabírák, al- és főispánok, rendőrök, állomásfőnökök és tisztviselők, legálább harminc-negyvenezer és ezek főképpen a budapesti intellektuális nyomort fogják lényegesen enyhíteni. Ha pedig a nyomás enyhül, akkor a numerusok világa is ki kell derüljön, mert akkor az ipari és kereskedelmi szakmára nem lesz olyan tódulás, hiszen más oldalról fognak elhelyezkedni. Ez belátásra fogja bírni a magyar kormányköröket és a felvidéki zsidóság, a nagyszerű kassai, érsekújvári, dunaszerdahelyi, ungvári, munkácsi, beregszászi, ipolysági, losonci stb. zsidók tovább fognak tudni dolgozni a társadalom javára. A zsidók nem voltak soha árulók, a zsidók tudomásul kell

vegyék a változásokat, melyekhez semmi közük nem volt, tőlük messzieső okok készítették a nagyhatalmakat arra, hogy így döntenek. Mi valamennyi zsidó testvérünkért aggódunk, Kelet- és Középeurópában és legboldogabbak akkor lennénk, ha azt hallanánk, hogy a Szlovákiában maradt zsidók tovább dolgozhatnak és a Magyarországhoz csatolt területek zsidósága nem fog rémülten járni a 80 és 20% miatt, hanem dolgozni fog, mert munkájukra — mi nyiltan valljuk ezt — minden egyes országnak szüksége van!

Gyász és tánc

Lapunk legutóbbi számában írtunk arról, hogy a véletlenek folytán sok zsidó szülő otthon ünnepli gyermekei esküvőjét, mert a németországi fiatalság ki kellett vándoroljon, de a szülők nem mehettek, pedig ők is mentek volna szívesen.

Most pedig gyászjelentések vannak előtünk, amelyeket a németországi zsidó lapok közölnek. A gyászolók rendszerint a világ különböző sarkából siratják halottaikat. Az egyik partecédulán Meiningen, New-York, Wilkes Barre és Sloux Falls, a másikon Weinheim és New-York City, a harmadikon Rio de Janeiro és Breslau szerepel. Szétszóródott fiuk siratják apjukat.

Ami ezek között különösen megható volt, az a gyászjelentés, amelyben Sao Pauloban élő fiuk búcsuztatták apjukat, aki a hajón halt meg, kivándorlás közben. Micsoda emberi tragédiát takar ez a gyászjelentés?! Elindultak együtt, hogy új életet kezdjenek egy más világgrészben. Elindultak és ki tudja, milyen szívfájdalom volt az, ami elkísérte utjára az apát, aki hatvan vagy hetven évet élt egy helyen és most hajóra kellett szálljon. Beteg volt, vagy a honvágy ölte meg? Ki tudja? De a gyászjelentés Sao Pauloból kelt és az apa holttesteme idegen földben nyugszik, messzi attól a helytől, ahol ősei éltek és nyugosznak. Miért? Mert az emberi gonoszság nem türte, hogy Németországban legyenek tovább hasznos tagjai a társadalomnak.

S hogy mennyire megköveteli a halál fölött az élet a maga jogait s mennyi vitalitás van a zsidó népben, arra példa az a hír, amely Palesztinából érkezik. Salom Ben Chorim cikket írt „Jerusalajim tanzt” és eb-

Gyomor-
és bélbetegségek
ellen

GASTRO-D.

Kapható minden drogueriában és
gyógyszertárban vagy megrendel-
hető Császár gyógyszertárban,
București, Calea Victoriei 124.

A kitért büne

Irla: Leopold Sámuel (Senta)

A Legfelsőbb Bíróság előcsarnokában elhangzottak a sófár kürtjelei és az égi angyal a magas bírák elé vezette a remegő vádlottat, aki csak az imént hagyta el földi porhüvelyét. A vád súlyos volt. Abrahám ben Joszef esküszegéssel volt vádolva, hitehagyással s árulással. Abrahám ben Joszef kitért. Ósei hitét gyáván otthagya, idegen hangzású nevet vett fel, elfordult testvéreitől. — Ugyan, mit hozhat fel mentésére a vádlott? — kérdezte a bíróság elnöke.

Abrahám ben Joszef szólani akart, de nyelve nem engedelmekedett. Ezért csak bűnbánóan bólintott... igaz, minden igaz...

Metatron védőangyal azonban beszélt helyette: — Abrahám ben Joszef valóban elkövette a terhére rótt bűnöket, de nem önszántából és rossz szándékkal. Abrahám ben Joszef idegen országban élt, ahol megfosztották őt kenyértől és türethetlenné tették életét. A vádlottal kényszerítették arra, hogy áruló legyen. Nem nagyravágyás vezette őt, nem fényes pozíció után szaladt, gyermekei számára száraz kenyeret akart keresni — és ennek az ára volt a bűn, a kitérés. Amde a bíróság nézzen csak utána a periratokban, amelyekből kiderül, hogy a

kitérés nem szívből fakadt, hanem csak személyazonossági igazolvány volt számára, amellyel be lehetett a kenyérkereset tilos pályáira... S a periratokból az is kiderül, hogy a vádlott fogadalmat tett, hogy amint körülményei lehetővé teszik, ledobja az álarcot és vezekelni fog. Nos, nem önhibáján mult, hogy ennek nem tehetett eleget... a halálangyal hamarabb jött érte, mintahogy ígértét beválthatta volna. De... „Af al pi sechoth Jiszroel hü”... dacára, hogy bűnözött, mégis zsidó maradt... Abrahám ben Joszef nevében kérem a Legfelsőbb Bíróság felmentő ítéletét.

A bíróság visszavonult, majd kihirdette az ítéletet.

„Abrahám ben Joszefnek vissza kell térni a földre és új életet kezdeni. Ott fogja beigazolni, hogy eredeti fogadalmát beváltotta volna-e? Abrahám ben Joszef elmehet!”

Gyulai Gábor katolikus textilgyáros házában ezen a napon nagy vigalom volt. Fiugyermekkel ajándékozta meg az Ur a házaspár frigyét, aki a kereszttségben Tamás nevet nyerte. Abrahám ben Joszef Tamás lelkével kezdte újra földi pályáját.

Gyulai Tamásnak már kora gyermekéveiben kedvezett az égi kegy. Sudár ifjává serdült, körülrajongták a társaságokban, kedvébe jártak barátai és dédelgették játszótársai. Szülei pedig mindent

megadtak számára, amit csak kívánt. Tamás azonban egy napon, mikor elhagyta az egyetem padjait, hirtelen szakított fényűző életével, szakított mulatságaival, elhanyagolta barátait és bensőségesen megkomolyodott. A politikai kérdések kötölték le és a kor áranlatainak megfelelően érdeklődni kezdett a zsidókérdések iránt. Bejárta a zsidónegyedeket, belépett a zsidó házakba és vizsgálta a nyomortányak életét. Ellenállhatatlan erő kényszerítette, hogy mind mélyebbre és mélyebbre tekintsen és ezalatt szívőbe valami különös melegség és szeretet támadt a zsidóság iránt. S egy napon azzal a kívánsággal kereste fel a község rabbiját, hogy tanítsa meg őt a héber befűvetésre, a héber imádságokra, mert az őtestamentum igéit eredeti nyelven akarja magába zionni. A rabbi meglepődött a szokatlan kívánság hallatára, kitérni próbált teljesítése elől, de Gyulai Tamás, a kiváló közéleti férfit, a tekintélyes politikus és dugazdag gyáros olyan határozottsággal kérte, hogy lehetetlen volt azt nem teljesíteni... Mit akarhat vajjon — öllött fel a rabbi gondolatában... Talán újra törvétel készül a zsidóság ellen, mint már annyiszor... hiszen Gyulai Tamás felől oly sok furcsa hír szállongott már, hogy minden lehetségesnek tünt...

Tamás tehát héberül tanult. A politikai arénában mind sürűbben érték különös magatartása

ből kiderül, hogy az ideai Szimchat Tóra ünnepén épen úgy táncoltak a zsidók Jeruzsálem zsidónegyedének utcáin, mint máskor. Bomba robban? Nem baj. Terror van? Majd elmúlik! A zsidó optimizmus, a zsidó élni-akarás az örökkévalóságban való hit olyan virulens, hogy győz minden arab bombán, minden hitlerizmuson keresztül — sőt annak dacára is!

A mühlheimi zsinagóga utolsó neilája...

Most nem járnak a hírek gyorsan, csak azok, amelyeket egy-egy kormányának érdeke akar a világ tudomására adni. Így csak most jut el hozzánk a híre annak, hogy a ruhrvidéki Mühlheim nevű városkában Jom-kippur-kor volt az utolsó istentisztelet az 1907-ben felépített szép zsinagógában. A hitközség tönkrement és nem tudják már fenntartani az 1907-ben épült templomot. Akkor még 800 zsidó lélek lakott e hitközségben és Reihland és Westfalen legszebb temploma volt az, amitől bucsuznak. Már csak Emanuel nevű tanító tartotta a bucsu-beszédet, rabbija nincsen a községnek és a tanító, a neila előtt elmondotta a híveknek, hogy bucsuznak a Kippur napjától és a templomtól. Rezigáció lehetett hangjában és szemében könny. A pusztulás képe ez. Van még ott zsidók, hiszen nem tudnak valamennyien elmenni, de a templomot nem tudják már fenntartani. Csak egy kis termet tartanak már fel, ahol imádkozni fognak. Szomorú „neila” lehetett ez, nagyon szomorú...

De jönnek más német városokból hírek. Így Neisse O. S.-ból azt írják, hogy Justizrat Lewinsky, aki harminc éve elnök, elment Argentínába. És utóda, dr Singer is elkövölt Neisse-ből, elment és otthagya a hitközséget.

Neidenburg, amely 43 léleknek ad szükségét, szintén a likvidáció állapotában van. Benno Spielfoch prédikált és elmondotta az 1812 óta fennálló hitközség történetét. 1884-ben avatták fel a jelenlegi zsinagógát, amely ma a végleges megszűnés állapotában van.

Csak egyetlen egy kis helyen volt más ünnepség. Lahr nevű kis helységben, amely a bádeni nagyhercegség területén van, szukkot első napján új kis imaházat szenteltek fel abból az alkalomból, hogy ötven éves lett a hitközség. Ez a kis reménység az, amely éltethet bennünket. Elvégre ahol enyészet

van, ott van és kell lenni életnek is. A zsidó vitalitás egy halvány sugara ez a sötétbarna Németországban.

Talisz ezüst tálcán

Azt hiszik erre mifelénk, hogy az emberek Amerikában már nem sokat törődnek a zsidó vallási élettel, hanem a zsidóság csupán „önérzetben” és jótékonykodásban mutatkozik. Pedig nem egészen így van. Igaz ugyan, hogy sokat adnak jótékony célra, az is igaz, hogy önérzetesek, hiszen nem keresztelkednek ki a leggazdagabbak sem, de viszont el kell ismerni azt is, hogy a zsidó élet formáságait sem hanyagolják el. Példa erre az a szép leírás, amelyet egy külföldi lapban olvastunk, egy „barmicvo”-ünnepséggel kapcsolatosan. Az ünnepelt fiú, gazdag szülők gyermeke. Délelőtt a High Sholl-ba jár, délután pedig a héber iskola szorgalmas növendéke.

Az ünnepségre több mint kétszáz embert hívtak meg. Előbb úgy történt a templomi istentisztelet, mint minálunk, csak hogy ott 500 dollárt adott a gyerek jótékony célra. Külön terítettek ötven szegény számára. Az ünnepség lefolyása úgy nézett ki, ahogy azt az amerikai filmekben lehet látni, csak hogy ott nincsen az, amit mégis látnak azok, akik az ünnepségen résztvettek.

Igy nagyon érdekes és teatrális jelenet, amikor az összes csillárokat eloltják, csak az asztalon égnek a gyertyák és az ünnepelt hat éves kis huga, ezüst tálcán, egy talliszt hoz az asztalhoz, amelyet az ünnepelt jobbján ülő rabbi felségít a vállára. Ezután megleghangu héber és angol beszédet tart az ifjú, fogadalmat tesz hite mellett és áhitattal fogadja a rabbi áldását.

Kuriozitás: az örömanya a házasságának közvetítőjével táncolt, aki boldogan igérgette, hogy kifogja házasítani majd a fiút is, aki ma Barmicvoh.

Most, amikor annyi jaj és baj van, amikor amerre nézünk, csak zsidó szomorúságot és nyomorúságot látunk, akkor örvendjünk, hogy az amerikai zsidóság tud még ötszáz dollárokat adni jótékony célra és a fiukat vallásos szellemben nevelik még a gazdag zsidók is, akik erre mifelénk, már lehetőleg távol tartják magukat a zsidóságtól. Ki tudja, nem-e ez a tendencia az oka annak, hogy annyi szerencsétlenség éri a közép-európai zsidóságot?... A zsidóságtól való eltávolodás „európai” szokás, Amerikában ebben a tekintetben is — ugylátszik — más „diyat” járja...

150 millió lej segélyakcióra

Nem irók fantáziájában él, hanem szomorú valóság, hogy a német zsidók erkölcsi és anyagi nyomás alatt élnek, amelyek sok és jelentős szenvedést okoznak nekik. De, amint olvasóink láthatják egyik hírünkéből, a német zsidók téli akciója javára százötvenmillió leinek megfelelő, körülbelül három és fél millió marka folyt be.

Hogy is mondja a közmondás? Többje van egy elszegényedett gazdagnak, mint egy felcseperedett szegénynek. Nagyon igaz ez a fenti esetben is. A német zsidók nagyon gazdagok voltak. Rendkívül konszolidált viszonyok között éltek. Példa erre ez a 150 millió leinek megfelelő segélyösszeg. Mikor volt rá eset, hogy erre mifelénk, a szegény keleteurópai zsidóság körében egy akcióra ennyi pénz gyűlt volna össze? Igaz, hogy ma a német zsidóság nyomás alatt áll s ilyenkor már inkább adnak a zsidók. Holott akkor kellene adni, amikor még mindenki keresztetnek teljében van. De sajnos, egy-némelyik nagyváradi, kolozsvári, vagy temesvári dúsgazdag kereskedő, akinek mondjuk tíz-husz milliója van, nehezebben ad ki 100 leit, mint egy berlini, vagy frankfurti nyomorított zsidó, tízezer márkát. Pedig mennyivel logikusabb volna akkor adni, amikor nem esik nehezünkre. De mi — „az okos nép” ilyen bornirtak vagyunk. Addig nincs szíve a legtöbbnek, amíg van vagyona, csak akkor lesz jó, amikor már alig van valamije.

Az agyonnyomorított német zsidóság a „Winterhilfe”-re 150 millió leit gyűjtött és 77.000 embert támogatnak belőle. Hitler Adolfnak kellett jönni, hogy a német zsidók ezt megtanulják. Nem lenne ez a zsidóság erre mifelénk is idejekorán „okos”? Adni, adni a szegényeknek, amíg lehet és amíg módjában van. Tanulni idejekorán és nem hagyni egyetlen zsidót sem szűkölködni. Ez legyen a tanulsága a német „Winterhilfe”-nek...

Az erdélyi könyvpiac szenzációja:

Bartha Sándor zsidótárgy regénye **„Uj Judea”**
Kapható minden könyvkereskedésben
ára 60-lei.
Általános siker. Vegye meg még ma az Uj Judeát.

miatt támadások és egy napon az „Ébredő” c. felekezeti lap nyíltan zsidóbarátsággal vádolta, amely az antiszemizmussal túlfűtött atmoszférában a legsúlyosabb bűn és legnagyobb vád volt. Az érdekelt körök kíváncsian lesték, hogy a büszke és keménygerincű Tamás hogyan fog válaszolni és mint fogja megcáfolni a vádakat. S Tamás valóban válaszolt és cáfolt is.

— Nem vagyok zsidóbarát, — mondotta — nem is akarok az lenni. Tanulmányoztam a zsidókérdést, buvárkodtam tanáikban, megismertem szellemiségüket és ezután emelt fővel és határozottan állítom, hogy nem akarok többé zsidóbarát lenni. Nem leszek zsidóbarát. Zsidó leszek!

A társadalmi szenzáció hatalmas méreteket öltött. Gyulai Tamás elhagyja ősei hitét és az üldözött zsidóság vallására tér át. A barátai azt rebesgették, hogy Tamás megörült, a felekezeti és antiszemita lapok árulónak bélyegezték, a képviselőház megfosztotta mandátumától és szülei megtört lélekkel viselték sorsukat. Egyetlen gyermekük, akire oly fényes karriér várt, megtagadta őket és önmagát — zsidó lett!

A rabbival Tamásnak külön heves vitája volt. A rabbi kötelessége szerint minden erejével le akarta beszélni az előkelő keresztény politikust a zsidó hit felvételétől, mert tartott tőle, hogy ez újabb antiszemita propagandát fog előidézni. De

Gyulai Tamás nem engedett. Felajánlotta egész vagyonát arra a célra, hogy 36 zsidó család palesztinai kitelepítését fedezze, sőt az volt a kívánsága, hogy a rabbi ajánlólevele alapján a zsidó vallás kötelekébe is a Szentföldön lép be véglegesen. És így történt...

A Szentföldön nagy fogadtatást készítettek elő Gyulai Tamás számára, mert kilérésének híre bejárta az egész világsajtót. Fehérruhás leányok virágot szórtak eléje, mert hozzásegített annyi családot, hogy visszatérjenek ősi földjükre és ünnepelték benne a bátor humanistát, aki a fékevesztett zsidóüldözés közepette hitet tesz a zsidó gondolat, a zsidó szellem, a zsidó vallás örökkévalósága mellett... Mikor Tamás elhagyta az óceánjáró fedélzetét, a főpap melléje lépett és homlokon csókolta az új jövevényt...

A kikötőből egyenesen a zsinagógába tért a menet, ahol a circumcizio ünnepélyes szertartásának kellett lefolynia. S amint a miló végetért és az új zsidó Ábrahám ben Ábrahám arcán földöntúli fényvel fohászt küldött az ég felé... ajkai hirtelen megmerevedtek, kezét lehanyallották s szíve megszünt e pillanatban dobogni... Ábrahám ben Ábrahám nem élhetett tovább egy pillanatig sem. Ő már előbb befejezte életét...

Az ünnepelés, amellyel Ábrahám ben Ábrahám-ot

a földön fogadták, csak nyert fényében és pompájában az égi fogadtatás során. De az égi bíróság újra látni akarta a vádoltat és újra lemérni bűneit és erényeit. Felrakták az égi serpenyőre Ábrahám ben Jozsef bűneit, míg a másik oldalára Ábrahám ben Ábrahám erényeit. S a mérleg nem billent. Sem jobbra, sem balra. Pontosán közepén egyensúlyban maradt. Ábrahám ben Jozsef bűne olyan nagy volt, amilyen súlyos volt Ábrahám ben Ábrahám erénye. — A bíróság soraiban nagy volt a zürzavar. Hogyan ítéljenek most? Itt áll előttük egy tiszta élet, akinek sem vétkei, sem erényei nincsenek. Mire ítéljék? Örök fényességre-e, amelyre nem szolgált rá, vagy örök kárhazatra, amelyet nem érdemel meg? Mi legyen Ábrahám ben Ábrahám sorsa? Az égi bíróság zavarban volt. Összedugták fejüket a szentek s kihirdették végül az ítéletet:

— Ábrahám ben Ábrahám nem részesülhet sem az égi kegyben, mert nincsenek erényei, — sem az égi kárhazatban, mert nincsenek bűnei. Ábrahámot tehát földi életre ítéljük újra s új életének tettei fölött fellebbezhetetlenül ítélkezünk majd... kitérnek az égben helye nincs...

Szólt újra az égi kürt és a földön boldog kinkok között Izrael egy anyja fiúgyermeknek adott életet. Ábrahám ben Jozsef megkezdte utolsó földi életét...

EGY SORSJEGY

GHEORGHE
STĂNOIU

TŐL GAZDAGGA TESZI!

ALLAMI SORSJATEK

FLOK. ORADEA - BUL. FERDINAND 3

FLOK. ORADEA - BUL. FERDINAND 3

A „kolera bolondja”...

Haffkine Mordecháj Wolf

— milliók megmentője

Az elmúlt héten volt nyolc éve annak, hogy meghalt *Haffkine Waldemar Mordechaj Wolf*. Ki volt Haffkine? Milliók megmentője, aki a kolera elleni nagy hadjáratot vezette Távolkeleten. Küzdelmes élet volt a Haffkiné és ha kapott is életében kitüntetések, azok távolról sem voltak arányban azokkal a teljesítményekkel, amelyeket az emberiség javára végzett. Nagy férfi volt, az emberiség nagy jötevője, aki *Párisban élte le utolsó napjait, mint vallásos zsidó, aki lelkes híve volt a Chovové Cion mozgalomnak már akkor, amikor a hivatalos cionizmus még nem bontotta ki zászlaját. Vagyonának nagyrésztét pedig jesivák és talmudtörák javára hagyományozta.*

Most, amikor Távolkeletről idehallik a négy apokalyptikus lovas szörnnyű patájának csattogása, kiknek neve: *Éhínség, Ragály, Háború és Halál*, a kétségbeesett ember a harctér mindkét oldalán legalább az ellen keres védelmet, amelyet legyőzött az emberi tudás.

Japán és Kína egész népe fordult segítségkérésrel a világ nagy orvosi intézeteihez, s kért védő vaccinat a kolera, gyógyító szérumot a pestis ellen. S mialatt a legszenyebb emberi szolidaritás csillogó szárnya repülőgépeken s lomha járási postacsomagokban milliószámra küldi a gyógyszert e veszélyezett helyekre, talán *nem lesz érdektelen megemlékezni arról az orvosról, akinek lángeszze s emberfölötti hősiessége először szállt szembe sikeresen e két rettentő vészszel s akit Mordechaj Wolf Haffkinének hívtak.*

ÉLETE

Odesszában született 1860-ban s születési helye döntően befolyásolta életét, hiszen itt közvetlen közelben élte át azokat a szörnnyű kolera és pestisjárványokat, melyek ebben az időben Oroszország Fekete-tengeri tartományait szinte megtizedelték. Haffkine még diákkorában a ragály elleni harcnak szánta életét. Középiskoláit a Berdiansgimnáziumban végezte s 1884-ben az odesszai egyetem bölcsészeti karán a természet-tudományi szakon doktorált. Egyetemi tanulmányai során oly nagy reményekre jogosító képességeket árult el, tudása oly sok oldalú, nyelvkészsége olyan sokirányú volt, hogy zsidó volta ellenére is kinevezik az odesszai zoológiai muzeum asszisztensévé.

HAFFKINE ÉS PASTEUR

1885-ben éri az első valóban nagy elismerés. Pasteur, aki akkor dolgozott leglátványosabban a veszettség elleni szérumán, egy véletlen genfi látogatása alkalmával megismerkedik vele; felismeri rendkívüli képességeit s Párisba hívja. Ebben, a korának legnagyobb szerű intézetében dolgozik a Pasteur-féle vaccina-eljárások alapján hozzákezd a kolera vaccina kimunkálásához. A kolera ba-

cillusát, a kómmabacillust az emberiség egyik legnagyobb jötevője, Robert Koch, 1884-ben találta meg. De ő is csak a kórokozót ismerte fel, a gyógyítást s a tömeg védelmezésének gyökeres módszerét nem. Haffkine minden szabad percét (Pasteur gondoskodott arról, hogy munkatársai ne nagyon dusskáljanak ebben; híres rabszolgatartó volt!) ennek a gondolatnak szentelte, de a kolera nem adta meg magát egykönnyen. Ezernyi kísérlete mondott csődöt, de ő rendületlenül dolgozott tovább. Munkatársai a „kolera bolondjának” csufolták, de elismerték képességeit s eredményeit olyannyira, hogy mikor 1893-ban az angol kormány az Indiában dühöngő kolerajárvány leküzdésére tudóst kért Pasteur-tól, az Haffkine-t nevezte meg, mint legkiválóbbat.

A HÁROMSZOROS HALALVESZÉDELEMMEL SZEMBEN

Az általa elért eredmények annyira felkelkesítik a közvéleményt, hogy nemcsak nagy állami támogatást kap, hanem — szép angol szokás szerint — magánemberek is nagy összeggel támogatják. Ezekből az adományokból építi fel Bombayban az azóta világhírűvé vált Government Research Laboratory-t, amely mindmáig a pestis és kolera elleni küzdelem főhelye s mely 1925 óta alapítója nevével viselve, mint Haffkine Institut ismeretes. Röviddel Indiába való érkezése után utra kel India legbelseje felé, hogy a legsúlyosabban fertőzött vidéken, a ragály főfészkeiben támadja meg az ellenséget. Több mint hősiesség, a hivatás megszállottsága kellett ahhoz, hogy e kis csapat szembe merjen nézni az ut veszélyeivel, a rájuk leselkedő háromszoros halállal: a teljes erejével dühöngő ragállyal, a fanatizált benszülöttek ellenséges magatartásával s az őserdőben dühöngő ragadozó vadállatokkal. De Haffkine csak a nagy célt látja maga előtt s rendíthetetlenül tör előre.

Az angol hadsereg tisztikara s orvosai minden erejükkel támogatják munkáját s az ő példájuk, valamint az oltások kézzelfogható eredményei a benszülöttekben is bizalmat ébresztenek s alávetik magukat a védőoltásnak, mely két eljárás szerint gyengített bakterium-kultúra bőr alá fecskendezéséből áll. Haffkine 1895-ig egymaga 40.000 embert oltott be. Eredményei fényesek! Eljárásával sikerült a ragályt *megfékezni és pedig: 5550 be nem oltott közül megbetegedett 198 s meghalt 124, míg 5770 beoltott közül megbetegedett 27, meghalt 14.* Ez India akkori egészség- és vízügyi viszonyai mellett bámulatos eredmény volt. Ekkor, 1896-ban az eddigieknél félelmetesebb pestisjárvány tör ki s a kormány rábizza ennek leküzdését. Külön bizottság vizsgálja felül munkáját, amely 1900-ban fényesen igazolja védő- és gyógyító eljárásának helyességét.

FEGYELMI ÉS REHABILITÁLÁS

Munkáját fokozott lelkesedéssel folytatja, mikor 1902-ben tragikus fordulat állt be. Munkájában hiba történik — nem orvosi — **administratív!** Minden egyes betegről ugyanis külön kórlapot kellett vezetni, feltüntetve azokon a beteg nevével, a megbetegedés helyét, a diagnózist, a lefolytatott kezelést, oltást, a betegség lefolyását s az oltás eredményét. Ezeket a kórlapokat a bombay-i intézetbe kellett beküldeni s az eredményeket az itt nyert statisztika alapján állapították meg. Haffkine, aki csak a rettenetes ragály leküzdését tartja szem előtt s éjt nappá téve dolgozik a kórházakban s pestis barakokban, nem tudja a munkájával járó adminisztrációt is kellőképpen ellenőrizni s 30.000 kórlap kétes s javított adatokat mutatott fel. Haffkine-t ellenségei (ugyan, kinek ne volnának, aki a méltóság olyan magas fokán áll, mint ő?) azzal vádolták meg, hogy adatai s eredményei nem fedik a való tényvilágot. Állásától felfüggesztették s fegyelmi alá vonták. Egy évig tartott ez a testet-lelket ölő vizsgálat, melyből diadalmasan s teljesen tisztázva került ki. A bíróság megállapította, hogy a kétes kórlapok adatainak számbevétele nélkül is **85%-al csökkent Haffkine gyógymódjai nyomán a pestis halálozás** s ez olyan eredmény volt, mely örökre elhallgattatta ellenségeit. Haffkine a legnagyobb nyugalommal és méltósággal állja a harcot s viseli külsőleg a meghurcoltatást.

ÖNMEGHASONLAS

Rehabilitációja után szó nélkül foglalja el ismét felelősségteljes hivatalát, mint a kalkuttai biológiai intézet főigazgatója, India egészségügyi főfelügyelője, de lelkiileg teljesen megrendül. Elveszti hitét az emberekben s komor s magányos életet él, nem ismerve mást, mint a milliókat mentő munkáját. 1915-ben elhagyja Indiát, Párisba megy s felajánlja szolgálatait a hadvezetőségnek. Minden erejével s diadalmasan küzd a Franciaországban s Flandriában fellépő fertőző betegségek ellen, főleg a typhus és paratyphus ellen. 1917-ben megkapja a nagy angol CC. I. E. kitüntetést s ekkor visszavonul. Ugy vonul el az emberek elől, hogy néhány év múlva, mikor az indiai kormány egy fontos megbizatással akarja megtisztelni, kerestetni kell. Lausanneba rejtőzött, itt él, egészen csendben, társtalanul — mert családot sohasem alapított, hiszen családja az indiai szenvedő milliók, nem engedélyezték számára magánéletet. Nem volt ideje élni! S ugyancsak nem volt ideje írni sem. E zseniális tudósnak egészen kicsiny az irodalmi munkássága. Nem fehér lapokra, nem könyvekben írta meg tudományos eredményeit s az a kevés, amit írt, élete utolsó idejéből származik. Visszavonultságában egy nagy öröm érte, mikor az indiai kormány egyhangú felkiáltással róla nevezte el a bombay-i intézetet. Ekkor érezte igazán rehabilitált voltát.

1930. október 26-án halt meg oly csendben, ahogy élt. Addigra már elfelejtették, mit köszönhetnek neki, hiszen halálakor a legnagyobb angol, német, francia orvosi lapok még csak egy nekrológra sem méltatták. Pedig egész élete egyetlen óriási áldozat volt az orvosi hivatás s a legigazibb ember-szeretet oltárán.

Félévszázados száműzelés sem tudta feledtetni a spanyol-zsidókkal hazájuk szokásait és nyelvét

A régi spanyol-szefárd zsidók szokásai lassankint feledésbe mennek. Maga a spanyol zsidóság is mindinkább eltűnődik. Feltaláljuk azonban őket régi, évszázados szokásaikkal a Balkánon, főleg Törökországban, ahol nagyszámú élnek még. Már régen nem ismerik azonban ezek sem a héber nyelvet. Nincs fogalmuk a héber irodalomról és nincsen zsidó tudásuk sem. Nagy változásokon, sőt feledésbe mentek azok a régi zsidó szokások is, amelyeket még Spanyolországból hoztak el ősök, s amelyeket évszázadokon át gyakoroltak a szefárdok ivadéai. Teljes eredetiségükben ma már csak néhány beavatott előtt ismeretesek ezek.

Nagyon csodálkoznak a mai zsidó asszonyok, ha látják, hogy a háztartási cikkeket beszerzését egyedül és kizárólag a férfiak végzik és nem a nők. A szefárd zsidó nő nem hagyja el házát, hogy élelmiszeri beszeressen a napi szükséglet biztosítására. A szefárd „szenyóra” nem megy ki a lakásból, csak ha templomba megy, vagy látogatásokat végez és ha sejtét ruhasszükségletét meg beszeresni.

A „PREGONERO” — A SOKOLDALU EMBER.

A háziasszonyok spanyol-módra való megkímélése még teljesen szokásban van, ezzel szemben a „pregonero” a „kikiáltó” szerepe már lassankint megváltozik.

A vallásos szefárd zsidó reggel négy órakor kel fel, elmegy a Bét-Hamidrasba, hogy ott a „Tikkun chazot”-ot elmondja, tehát a Zoharnak egy fejezetét elrecitálja, utána néhány Bakasoth-ot (panasz-dalt) énekeljen, majd elvégzi reggeli imájukat. Hogy ehhez idejekorán ébredjenek, azért létesítettek egy, a keleti zsidóknál szokásos „schulklopfert” intézményt, amelyet keleten „pregonero”-nak neveztek el. Ez rendszerint hatalmas termetű ember, aki hivatásánál fogva teherhordó és ezenkívül az önkéntes zsidó tűzoltóság tiszteletbeli parancsnoka.

Hogyan végzi el feladatát? Ha meghallja, hogy valahol tűz ütött ki, elszalad a többiekkel együtt a házhoz, ahol a pumpákat, vízcsöveket tartják, magához veszi a spriccelőt, a többiek a pumpát és ingben, nadrágban, mezitláb mennek a tűz helyére, hogy azt eloltásák. A tiszteletbeli vezérnek, hangosan ordítva kell menni, kezében a vízspriccelővel (tréfásan nálunk úgy hívják, hogy „föcsövezető”) és utat kell törjön magának, hogy a többiek követhessék. Ő pótolja a tűzjelző csengőt, amely a mai modern tűzoltó kocsira van felszerelve.

Mint „pregonero” természetesen más uniformist visel, mint a tűzoltásnál. Széles, fekete bugyos nadrág van rajta, amely ezer ráncot vet, hozzá egy vérvörös övet visel, a „kusak”-ot, amely legalább tíz méter hosszú és többszörösen át van csavarva derekán. Ez az öv biztosítja azt, hogy a nadrág rendszeren „bugyogjon” és ezer rendes ráncot vessen, mint egy zuhanó ejtőernyő. De ennek a hosszú övnek van más szerepe is. Ide kell elrejtetni a tört, amelyet visel és a pénztárcát is.

Lábain török szandált visel, fején fezt, kezében bot és egy lámpa, amelyben gyertya ég. Így jár a zsidó lakta negyedben és stentori hangon kiáltja: „Vasnos mirad ce ja es ora de Tikkun-Chazot”. Magyarul: „Szomszédok, eljött a tikkun-chazot ideje.”

A trombita hangjára mindenkinek fel kellett kelni. A „szabadgondolkodók”, a „los livianos”-ok ilyenkor azt gondolták, ah, már négy óra van és nyugodtan a másik oldalukra fordultak és tovább aludtak. De nem így a vallásosok, akik „előfizetők” voltak a pregoneronál. Ezek azonnal felkeltek és siettek a bét-hamidrasba. A pregonero felőra mulva utánanézett, hogy a hívek felkeltek-e már. Ha nem, akkor olyat ütött botjával a ház kapujára, hogy a házak megremegtek belé. Ekkor azt válaszolták a sötét házakból: „Si! Si! Ja vango!” Igen, igen, jövök már! Ha a házigazda elment már, akkor az asszony kiáltotta ki: „Ja se foé — elment már!” Ha nem válaszoltak egyáltalán, akkor bekövetkezett az, hogy az egész ház összeomlott a súlyos botlítások nyomán.

Ez a kikiáltó, vagy helyesebben: bekiáltó, különben is nagy szerepet játszott a spanyol zsidók között. Ő helyettesítette a hivatalos lapot is, mert minden zsidó közérdekű dolgot ő kiáltott ki az utcákon. Az ő sokoldalú feladatához tartozott a „kibolat sabbot” kihirdetése is. Végigjárta a zsidó negyedet és kiáltotta hangosan: „Ermanos, mirad ce ja es ora d'assender!” „Testvérek, eljött a szombati lámpa meggyújtásának ideje”. Ekkor a háziasszonyok meggyújtották azt a lámpát, amely három vékony láncon csüngött a mennyezethez erősítve. Az üvegcészében víz volt, fölötté oliva olaj és egy kanóc. Ezt a szombati lámpát úgy hívják, hogy „la lampara”. Az üzletemberek hamar bezárták boltjaikat és hezasiettek.

TIZENKÉT KENYERET SÜTNEK...

Pénteken a spanyol-zsidó háziasszony is négy órakor kelt fel. Neki is sok tennivalója volt a ház körül. Először is előkészített tésztát tizenkét lapos kenyérré, amely a szombati kalácsnak felel meg. Nem felejtett el belőlük „chalc”-t venni és előírt módon elégetni. A szefárdoknál nincsen olyan kalács, mint amilyet mi ismerünk, hanem tizenkét ilyen „todescos,” amelyet egészen különleges módon tesznek a szombati asztalra. Az asztal jobboldalára két darabot, baloldalra két darabot és középre ketőt. Ezeket úgy nevezik: „las pitas del Kiddus,” míg a sajttal és tojással készített tésztát, „el desayuno de Sabat” néven neveznek, amelyet szombat reggel az imádkozás után fogyasztanak el.

HA VALAKI NEM TARTJA A SZOMBATOT...

Ha valaki nem zárta be pontosan péntek délután üzletét, ha „nem hallotta” a zárásra való felhívást, akkor vasárnap reggel „magas vendég”-et kapott. Egy magasra nőtt ember szoros uniformisban, amely valami magasrangu tiszt ruhájához volt hasonlatos, aranyozott rojtokkal, ezüst övvel, egy botot a kezében, amelyen ezüst fogantyú van, piros fezzel a fején, látogatta meg üzletében. A chachambasi (főrabbi) embere, akit ő küldött el és a díszes uniformis ember, az ő samesze. De ne gondoljuk, hogy valami durva tónusban vonta felcélösségre az illetőt.

Ellenkezőleg. Igen udvariasan beszélt. „Buenos dias! A senior chacham nevében jöttem és kívánok salom uvrachot. Azután azt mondotta, hogy a chacham „nem akarja elbánni”, hogy ő a szombatot megszegte. Ezek a szavak megiették hatásukat. A chachamnak olyan abszolút tekintélye volt a szefárd zsidók között, hogy egy ilyen figyelmeztetés elegendő volt és bizonyosra vehette a rabbi, hogy a legközelebbi pénteken pontosan bezár az illető.

A BETH-DIN NAGY HATALMA.

Ha azonban valaki szembehelyezkedett a fő-rabbi-határozatával, akkor meg kellett jelenjen a rabbinátus előtt. Ha nem ment szépszerével: akkor erőszakkal. Ott pedig működött a „falaka”, amely abból állott, hogy korbáccsal a csupasz talpára vertek az elítéltek. Ez a felek különben nagy szerepet játszott a szefárd zsidók életében.

A NŐK ÉLETE — KÉZIMUNKÁK ÜGYES ASSZONYKEZEK.

Amint már említettük, a szefárd asszonyok — mint általában a keleti nők — csaknem egész életüket a házban töltötték. A szefárd lányok nem is vállalnak semmiféle más hivatást. Annál inkább dolgoztak otthon. Nagyszerűen megtanultak sütni-főzni és izléses, finom kézimunkákat készítettek. Idegen nyelveket is tanultak, — csak a hébert nem igyekeztek tanulni.

Rendszerint a zsidónegyed leányai ismerték egymást és összeültek, hogy együtt kézimunkázzanak. Míg kezük buzgón dolgozott, addig ősrégi spanyol időkbeli származó népdalokat énekelgettek. Gyönyörű keleti melódiák ezek szép szövegekkel. Kézimunkájuk rendszerint kelengyjük egyrészt képezte. A kelengye a spanyol zsidó házasság életében különösen jelentős tényező volt. Amikor néhány

héttel az esküvő előtt voltak, a vőlegény apja megjelent a lányos háznál. Magával vitt egy szakértőt, aki meg kellett állapítsa a „nedonia”, hozomány értékét, vajjon egyezik-e azzal, amit a sadchen mondott az eljegyzéskor. Az már a jómodorhoz tartozott, hogy ilyenkor a két fél veszekedett.

A vőlegény hozzátartozói lekritizálták a hozományt, a menyasszony szülei pedig feldicsérték. Már-már úgy látszott, hogy felbomlik a mátkaság, a menyasszony sirt, a vőlegény reszketett, de akkor megjelentek a szomszédok és kibékítették őket. A kibékítés öröme mokka kávékat szervizáltak és edességeket ettek. Ezután megállapították a lakodalom napját.

AHOGY A HAZASSÁGOKAT KIHIRDETTÉK.

Akkor még nem volt anyakönyvi hivatal és más formalitások sem voltak olyanok, mint manapság. Ezért felhasználták erre a célra a pregonero-t. Ott állott a templomban az esküvőt megelőző szombaton és várt a „semoné eszré”-re, amelyet csendesen mondanak el. (Megjegyzendő, hogy az előimádkozó minden egyes szót hangosan mond el.) Amikor mindenki el volt mélyedve az imába, amikor senkisémet számított rá, elkezdte stentori hangon kiáltani a pregonero, hogy esküvő lesz: ez és ez elveszi ezt és ezt a leányt. A kihirdetés eleje és vége héberül hangzott, a közepe spanyol nyelven.

Alig mondotta el az utolsó szót, amikor kirohant, mint egy örült a templomból talisszal a fején. Miért? Mert mielőtt még vége lenne a templomban az istentiszteletnek, minden templomban ki kell hirdetni a házassalándók névsorát. Például Drinápolyban — ahova a visszaemlékezések írója való — tizennégy templomban tartották szombatonként imádkozást. Ezt mind be kellett járja a pregonero, amit meg is tudott tenni, mert kitűnő futó volt, hiszen azért lett az önkéntes tűzoltóság parancsnoka is. Viszont az is igaz, hogy a templomok nem voltak egymástól távol.

HOGYAN FOLYIK LE EGY SPANYOL-ZSIDÓ ESKÜVŐ?

Hogyan folynak le az ilyen esküvők?

A vőlegény elmegy a menyasszonyért és házukba viszi. Ott állanak a kocsik is, a ház előtt nagy érdeklődő tömeg. A tömegben áll egy nagy ökr is, amelyet különféle színes festékekkel mázolnak be. Ez a színes állat a „keporo”, amelyet a házassalándó pártól hoznak, hogy minden baj távol legyen a fiatal pártól. Ha a házassalándók nem jó módúak, akkor elég egy borjú, egy juh, vagy egy tyúk, mint áldozat. Amikor a fiatalpár a kocsi-ra ült, a sakter levágta az állatot, amelynek húsát a szegények között osztottak szét. De előbb, amikor még levágják az állatot, a vőlegény felemeli a menyasszonyi fátylat és a sakter egy csepp vért hint a menyasszony homlokára és a szoba bejáraira. Ez olyan szimbólum, mint a pézsachi szimbólum, hogy a szerencsétlenség elkerülje a házat. Amikor emelkedett a hangulat és mindenki vigad már, akkor eltörlik a poharat — éppen úgy, mint a keleti zsidóknál.

Ezután egy hatalmas féntáblán egy hatalmas halat visznek be, körülötte zöldségfélet. A halon kis aranypapír díszítés van. A halat a földre teszik és a vőlegény és menyasszony átugorja. Ez annak szimbóluma, hogy az isteni áldás szerint: „Wefidgu larov bekerev haarec!” Szaporodjatok és sokasodjatok, mint a világ halai!, tehát a szaporaság szimbóluma.

A böjtölés, a kitali felvétele és más ortodox askenáz szokás nem ismeretes a spanyolok között.

A BABONA SZOKÁSA.

A babona nagyon elterjedt a szefárdok között. Sokat lehetne erről írni, de nem lehet felőlelni, mert nagyon sok babona van. Még ma is járnak a démonok elkergetőjéhez, a „prekantador”-hoz, meg az amulett-írókhoz, az „andulkator”-hoz. Az asszonyok nagyon babonások még ma is, de lassankint ez is elfelejteti velük a rohanó élet mindennapi gondja-baja.

1492-ben üzték ki a zsidókat Spanyolországból és azóta szerteszórtan élnek a világban, de régi hazájuk sok zsidó és nem-zsidó szokását nem felejtették még el scholsem.

Hitel

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu
Telefon: 24-40

Naptár 5699

Péntek: Chesvan 17, november 11.

Szombat: Chesvan 18, november 12.

Heti szidra: משי

Heti haftora: חמשה עשר

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.25

gyertyagyújtás 4.40

Istenisztelet kezdete 5.00

Szombat befejezése 5.50

Tovább is találkozunk!

Ma nem élünk nyugalmas idöket. Ezt nem kell az újságból olvasni a mai embereknek, mert napról-napra sajátmaguk tapasztalhatják. Nem is áll egyébből a mai élet, mint változásokból. Ha egzisztenciális kérdések merülnek fel, ott is elmúltak a nyugodt idök, amikor valakinek üzlete, rendeltője, vállalata volt és ha azt „fundirozott”-nak látta, akkor husz-harminc év távlatában nem lehetett nagyobb baj vele. De, ahogyan ma nem lehet semmivel sem számolni magánéletünkben sem, úgy sok mindent nem tudhatunk előre a világpolitikai eseményekre vonatkozólag sem.

Most, amikor Szlovákia városai felé más imperium csapatai vonulnak, azokhoz ezrekhez szölnök, akik eddig Szlovákiában előfizetőik voltak. Mi bizunk abban, hogy a „Népünk” eljut ezentul is hozzájuk, mert mi soha más politikát nem üztünk, mint kimondottan zsidó érdekek szolgálata állítottuk tollunkat. Nem akartunk és nem is szöltünk bele sohasem olyan kérdésekbe, amelyekre ingerenciát nem is gyakorolhatunk. Világnézetünk csak egy volt és az ma is: szölgálni a zsidóság érdekeit. Nézőszempontunk is egyirányu volt: hol lehet segíteni zsidó testvéreinknek? Az, hogy a világ minden részében szerteszört zsidó testvéreink szomorú vagy jobb sorsáról informáltak olvasóinkat, az csak természetes és kézenfekvő kötelességünk.

A „Népünk” magyar nyelven jelenik meg, de minden egyes sora a zsidóságért való aggodás. Ahogy eddig, úgy ezentul sem fogunk sohasem mást szem előtt tartani, mint a zsidó érdekeket. S ha ezen a szemszögön nézzük és kommentáljuk az eseményeket, akkor lapunk mindenhova eljuthat, ahol magyarul olvasó zsidóság él.

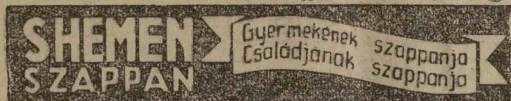
Nem bucsuzunk kassai, ungvári, munkácsi, beregszászi, érsekújvári, lévai, rimaszombati, losonci, dunaszerdahelyi és a többi Magyarországhoz kerülő városok zsidó olvasóitól, akik eddig is hűségesek voltak hozzánk. Nem bucsuzunk, mert reméljük, hogy lapunk ezentul is eljut hozzájuk és ahogy eddig szerették és szívesen fogadták, úgy a változott viszonyok folytán és annak dacára is szívesen veszik majd lapunkat, amelynek ezentul is legfőbb célja és feladata lesz a zsidóság ügyét szölgálni maradtaként, az összzsidóságot, amely szenved-

dön és sokszor jogaiban megtépázottan, de mindenkor az emberiség javáért is küzd és hű polgára annak az országnak, ahova a sors változandósága folytán kerül.

— **ELJEGYZÉS.** Löwi Lea (Bräila) és Herskö Béla (Vama Satu-Mare) jegyesek. M. k. é. h.

— **EGY ZSIDÓ „BOMBAVETÖT” FELMENTETTEK.** (Jeruzsálem). A jeruzsálemi hadbíróóság minden külön kihallgatás nélkül szabadlábra helyezte Herman Josephsberget, akit egyhónapi fogságban tartottak a következő okok miatt: Julius 26-án egy autobuszon utazott, amikor Ramleh mellett terroristák bombát dobtak a zsufoolt autobuszra. Josephsberg nagy lélekjelenléttel megkapta a bombát és kidobta az utra, ahol az explodált. Sok zsidó embert mentett meg ezáltal. Szeptember 9-ig vizsgálati fogságban volt és akkor kaució ellenében szabadlábra helyezték. Most pedig felmentették a vád- és következménye alól.

— **ZSIDÓK NEM LEHETNEK TAGJAI AZ OLASZ TÖZSDEKNEK.** (Róma). Miután a római egyetemen megjelenő „Vita Universitaria” lap közölte, hogy 98 zsidó egyetemi tanárt elbocsájtottak, most a kereskedelmi lap szerint a gazdasági miniszter kitiltotta az összes zsidókat az olasz tőzsdékről, ahol nem folytathatnak tőzsdealkuszi tevékenységet sem. Ez a rendelkezés 34 tőzsdealkuszt érint (234 van összesen). Külön jegyeket adnak majd ki, de zsidók nem kaphatják. A prefektusok rendelkezést kaptak, mely szerint az „undorító” rituális vágatást tiltsák be és vagy tréflit esznek a zsidók, vagy vegetarianusok lesznek. A Stefani ügynökség közli, hogy Amerikában több mint egymillió taggal antifascista szervezet létesült, amely küzdeni fog a nacizmus és fascizmus ellen. A „Stampa” és a „Corriera della Sera” írja, hogy ha ez valóban működni fog, akkor nem remélhetik a zsidók Olaszországban, hogy enyhülni fog ellenük a hangulat és a törvények, amelyeket ellenük hoztak.

— **PALESZTINAI UTASOK ÁTUTAZHATNAK ROMÁNIAI.** (Bucuresti). A belügyminisztérium közölte az illetékesekkel, hogy újra engedélyezi olyan utasoknak átutazását, akik román kikötőkön keresztül akarnak Palesztinába jutni. Így lehetővé válik cseh-szlovák, lengyel zsidó utasoknak, hogy Constanza át hajóra szállhatnak, ha Palesztina certifikát fölött rendelkeznek és hajójegyük is megvan.

— **MÉRT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT?** Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palace-szálloda mellett.

— **A NEMET KULTURBUND MUNKÁJA.** (Berlin). A berlini zsidók kulturális szerve, az ugynevezett Kulturbund nagyszerű munkát végez. Minden nagyobb német városban is van egy Kulturbund-fiók s ahol nincsen állandó zsidó színház, oda zsidó vándortársulatok látogatnak el. Kiállítások, koncertek, világnézetet erősítő irodalmi esték vannak mindenfelé.

Exotikus bőrkülönlegességeim megérkeztek

Eddig nem látott külföldi női modellek

Pehelykönnyű, kézzel varrott női, férfi divalcipők

Nagyvárad és Biharmegye egyetlen zsidó ortopéd- és gyermekcipő specialistája

Kohn István belvárosi cipőszalon
Parcul Traian 1. - (Dr. Balláné kolopozsalon mellett)

Megszabadulhat
a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH”

PETROL-
szappant
használ.

Megszünteti a
hajhullást és
korpázást.

Kapható minden
szaküzletben

— **A WOODHEAD JELENTÉS A NAPOKBAN NYILVÁNOSSÁGRA KERÜL.** (London). A legújabb hírek szerint néhány napon belül nyilvánosságra kerül a Woodhead jelentés és megtudja majd a világ zsidó közvéleménye, hogy a „technikai bizottság” hogyan képzei el Palesztina felosztását, — ha egyáltalán lehet felosztásról szó. Ezzel kapcsolatosan jelentik azt is, hogy a Cionista Világszervezet Akcionskomitétáj november 11-re összehívták Londonba, valószínűleg azzal a céllal, hogy a már nyilvánosságra került jelentéssel behatóan foglalkozzanak.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, Bucuresti

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

— **A „BOARD OF DEPUTIES” A BEVÁNDORLÁSI KORLÁTOZÁS ELLEN.** (London). A „Board of Deputies of British Jews”, amely valamennyi angol zsidó szervezetet magában foglalja, egyhangulag a következő határozatot hozta: „A Board of Deputies kijelenti, hogy a Jewish Agency politikájával teljesen egyetért és elutasítandónak tart minden olyan tervet, amely a korlátlan palesztinai bevándorlást meg akarja akadályozni. Az ellen is tiltakozik, hogy a zsidóság mint permanens kisebbség kezeltesék Palesztinában. A zsidó népnek elvitathatatlan jogai vannak Palesztinára és Nagybritannia szent kötelessége, hogy ezek a jogok csorbitatlanul érvényre jussanak. Örömmel üdvözli a kormány erélyes lépését, amellyel letörni igyekszik az arab terrort. Lehetséges, hogy egyengetni fogja az utat arra is, hogy „arabok és zsidók együtt dolgozhassanak a jövőben”.

— **ORTH. KÓSER KONYHAMAT** Braşov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett. Káhn restaurant.

— **Dr Perl Aleksandar ügyvéd** új címe Beograd, Kralja Aleksandra 12. II. emelet. (Külföldi megbízások. Kereskedelmi-váltó és patentjog. Inkasszó egész Jugoszlávia területén.)

A „La Viorica“

szépségápolási intézetében
a legújabb módszerű kezelések;
arc-, test-, izom-masszázs,

a legújabb ráncatlanító pakolások,
tartós szemöldök szedés

ORADEA, Sas-palota II. Főbejárat.

Ciftheasználat díjtalan

— VALERI PAPAI NUNCIUS A LYONI RABBINAL EBÉDELTE. (Páris). Monsignore Valerio Valeri, a franciaországi pápai nuncius Lillebe érkezett. Fogadtatására megjelent Lionard kardinális, Lille püspöke, Mgr. Descamp, a székesegyház dékánja, Charles prefektus, Doumenc tábornok, hadtestparancsnok és Isaac Leoni, a lionai főrabbi. Mivel a főrabbi rituális okokból nem vehetett részt a nuncius tiszteletére rendezett hivatalos lakomán, másnap Valeri nuncius és kísérete a főrabbinál ebédelt. A nuncius és a főrabbit régi barátság fűzi össze. Leoni főrabbi ugyanis theologus korában hébert korrepetált az akkoriban szintén teológiát hallgató Valerivel.

— VILÁGHÍRŰ ZENEMŰVÉSZEK ÜNNEPLÉSE. (London). Moritz Rosenthal, a 75 esztendő világhírű zongoraművész, aki Németországból emigrálni volt kénytelen, most ünnepli zenei pályafutásának ötvenedik évfordulóját. A jubileumi koncertje Londonban lesz. — Londonban arat nagy sikereket Arthur Schnabel, akinek a Cambridge-Theaterben adott koncertjére az angol „első tizezer” váltott jegyet. Érdekes, hogy Arthur Schnabel, aki nem élhet Németországban, főképpen német zeneszerzők műveiből játszott. Ezzel is dokumentálta, hogy nem azonosítja a német kultúrát semmiféle német rezsimmel és a német zene propagálását fontosabbnak tartja minden egyéni sérelmenél.

— EGY JERUZSALEMI PÜSPÖK LEVELE. George Francis, Jeruzsálem püspöke nyílt levelet irt a „Times“-be, amelyben a palesztinai zavargásokkal foglalkozva kijelenti, hogy a szentföldi keresztények és zsidók között semmi ellentét nincs. Hangsúlyozza, hogy közte és a palesztinai főrabbi közt a kölcsönös tiszteleten kívül személyes jóbarátság is fennáll, de ha ez a körülmény nem forogna fenn, akkor is össze kell tartani a keresztényeknek a zsidókkal, hiszen az új testamentum a zsidóság ó-testamentumának folytatása és a kereszténység gyermeki tisztelettel köteles adózni a zsidó vallásnak.

— WALLACE MURRAY PALESZTINÁBAN. (Newyork.) Wallace Murray, aki az amerikai külügyminisztérium keleti osztályának vezetője Washingtonban, a közelkeleten tett utazása során két napot Palesztinában töltött. Találkozott M. Schertock-al, akivel hosszabb ideig tárgyalt a jelenlegi palesztinai helyzetről.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sr. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben

A román-germán erdélyi közigazgatás

A megingathatatlan Kotel Maravi

Magánosan járkálok a sötét és szűk utcákon, fel meg le. Minden könek története van. Ki tudja, talán ezen a helyen, amelyen és most járok, vonult át Jesája próféta. Talán ezen az uton, amelyen én sétálok, járt egykoron Dávid király, itt tanított Salamon király. Egyszerre ott állok a Fal mellett. Ránéztem és feléledt bennem egész fiatalságom. Ott ülök megint nagyanyám előtt. Fejemet ölébe hajtom és ő egyre beszél nekem. Elmondja: — Hét kőből állott ez a Fal. Az elsőt letette Ádám, az első ember, a következő hármát a három patriárcha: Abrahám, Jicchak, Jaakov, az ötödiket a jámbor József, a hatodikat Dávid és a hetediket a bölcs Salamon. És tudod-e, hogy miért nem inog meg ez a fal? —mondotta nagyanyám. — Ennek is van története. Amikor a Szentföld elpusztult, egy római katona le akarta rombolni a falat, de alig nyult hozzá, holtan lefordult. Így járt a második, a harmadik, a negyedik. Akkor Titusz maga odaállt és csákányt vett kezébe és amikor megakartta forgatni, elszáradt a jobbkéze. Hirtelenül égi hang hallatszott: „Te gonosz, te gonosz apának a fia, fordulj hátra, a többi falat átadom neked, de ezt nem!” És abban a pillanatban leszállt az égből hat angyal, leültek a falba és keservesen sirtak, könnyeik pedig a falba omlottak. Azóta megkeményedtek a kövek és a Fal nem ingadozott soha.

David Fischmann.

MEGHALT A GENFI NÉPSZÖVETSÉGI PALOTA ÉPÍTÉSZE. (Genf). Genfben elhunyt Jules Flegenheimer, a világhírű zsidó építész, aki a genfi népszövetségi palota egyik építője és a genfi főpályaudvar elkészítője volt.

SHEMEN A bőrbélgák szappánja
SZAPPAN A szépségintézetek szappánja
SZAPPAN A család szappánja

— 3000 ZSIDÓ MUNKÁS DOLGOZIK PALESZTINÁBAN KATONAI MUNKALATOKON. (Jeruzsálem). Nemrégiben a „Solel Boneh” társaság szerződést kötött a katonai hatóságokkal, amely szerint az ország huszonhat pontján résztvesznek a katonai munkálatokon. Összesen 2700 zsidó munkást foglalkoztatnak, háromtól-öt hónapig. Egyrésze ezeknek a munkálatoknak Jenin, Nablus és Tulkarem mellett folyik le, valamint az akkoi, hebroni és sarafendi arab fészkeknél. Mostanig egyetlen zsidó munkást sem támadtak meg. A munkásokra zsidó segédrendőrök ügyelnek.

— TISZTELETET ADNAK EGY HÖSI HALOTT ANYJÁNAK. A londoni IV. Rifle Brigade első zászlóaljának tisztikara, mint minden évben, úgy az idén is tisztelgő látogatást tett október 20-án Mistress David Greenfelddnél, egy szegény zsidó szatócsnőnél, akinek egyetlen fia, Ronald Greenfeld, 19 éves korában, 1915 október 20-án Franciaországban hősi halált halt. Ő volt az ezred első hősi halottja. A tisztikar minden évben, a halálozás évfordulóján felkeresi az anyát, akit elkísérnek a zsinagógába is és résztvesznek Ronald Greenfeld zsidó közlegény gyászemlék-istentiszteletén...

— KÉT ZSIDÓ HALOTT. Jemenita munkásokat hazamenet megtámadtak. A tirat-salomi jemenita települése 25 éves titkárát, Tam Izraelt agyonlőtték. Egy arabot, aki a tűzvonalba került, agyonlőtték. — Ugyancsak erős támadást intéztek a Mikve-Izraelben levő iskolára, amikor is Dow Schefer 17 éves kohnói származású tanuló halálos sebet kapott. Kalloffsky nevé 24 éves munkás ugyanakkor súlyosan megsebesült.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsa szőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítók. — Állandó tanfolyam

„ORIENT“

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— KOFER HAJISUV NAPOT RENDEZTEK. Palesztinában zsidó népszámlálás rendezett a Kofer Hajisuv. Sokezer ember lentkezett önként ingyen munkára. Valamennyi üzlet zárva volt. Csak a bankok munkái tartottak nyitva este 11 óráig, hogy a Kofer Hajisuv részére adandó összegket átvehessék és nyugtázzák. A rabbinátus erre a napot nyilvános imnapot rendelt el. Az egész országban gyűléseket tartottak ezen a napon.

— A ZSIDÓ IPAR HELYZETE PALESZTINÁBAN. A gyárosok szervezete a hónapokban ülést tartott Tel-Avivban, amelyen 400 delegátus vett részt. A gyárosok az ország minden részéből megjelentek, Fletche aki a kormányzatnak vám- és kereskedelmi departementjét vezeti, két örvendetes jelenléte segíti az állapot megállapítását. Az egyik: hogy a 50 év napja tartó nyugtalanság ideje alatt a bankok rendkívül szolid alapokon dolgoztak tovább, másodsor: az ipar minden akadálytatás dacára tovább végezte tevékenységét olyan mértékben, hogy az a legnagyobb optimizmust is tulszárnyalta. Elisser Kaplan, Jewish Agency kincstárnoka levelet intézett a konferenciához, amelyben kiemelte a zsidó ipar szoliditását és rámutatott arra, hogy a Jewish Agency és a gyárosok odahatározzák, hogy a jövőben csak erősödjen a palesztinai ipar. I. Rokach kijelentette felszólalásában, hogy a tel-avivi városi tanács a 1957–58. években több, mint 200.000 forintot közmunkát végeztetett. Schenker, aki a nagy iparosok elnöke, kifejtette az ipar követeléseit, amelyet a kormányzattal szemben képvisel és megemlítette, hogy öt éves szerződés kötése került fel, amelyet a szervezet kötött a munkások szervezetében a munkás és gyáros viszonyának szabályozása tárgyában.

KÉT RENDKÍVÜL AKTUALIS KÖNYV

Arnold Zweig „Vihar Palesztina felett” című szenzációs, új regénye és Benamy Sándor „Európától—Ázsiáig” c. utelirökötetének második, bővített kiadása. Kaphatók minden könyveskereskedésben.

— A KOFER HAJISUV 50.000 FONTOT GYŰJTÖTT. (Jeruzsálem.) A Kofer Hajisuv (Önvédelmi Alap) közli, hogy az első két hónapban tevékenysége folytán 50.000 fontot gyűjtött. A legközelebbi hat hónapban ennek az összegnek ötszörösét fogják gyűjteni. Az alap valamennyi pártnak és szervezetnek megbízottait magába foglalja, köztük az Agudát és a revizionistákat is.

1938 november 11.

Zsidó világszemle

ZSIDÓÉLET PÁRISBAN.

Páris. A Balfour-deklaráció 21-ik évfordulóján a Keren Kajemet nagy emlékünneplést rendezett Párisban. Vezető francia zsidó körök résztvettek az ünnepségen. — Tunisban „La Gazette d'Israel” címen új lap indult meg, amely nemzeti zsidó szellemben dolgozik. — A leghíresebb francia zsidó színésznőnek, Sarah Bernhardnak emlékére muzeumot létesítettek. 15.000 fényképet gyűjtöttek össze a híres színésznőnek, amelyet különböző szerepeiről vettek fel. Számos ruhája is ki van állítva, amelyet viselt, közöttük azt is, amelyet, mint „Kaméliás hölgy” hordott. — A napokban halt meg Paul Heilbronner híres tudós, aki a tudományos akadémia tagja. Heilbronner az Alpok legnagyobb ismerője volt és tizenkét kötetes nagy munkát írt „Description géométrique des Alpes Françaises” címen.

A FAJVÉDELEM ELLENI VILÁGSZÖVETSÉG PÁRISI GYÜLESE.

Páris. A fajvédelem elleni világszövetség vezetősége a többi hasonló beállított-emberbaráti testületék reprezentánsaival karöltve, értekezletet tartott a fajvédelem ellen irányuló újabb akció programjának megbeszélése céljából. Az értekezleten M. Tedesco elnököl. Az első referátumot Emil Bureau tartotta, aki rámutatott a szudetavidékről származó menekültek szenvedéseire és a zsidók és demokraták borzalmas öldöztetésére, a nemzeti szocialisták által megszállott szudetavidékeken. Többek között kijelentette, hogy a szudetavidékeken élő zsidók, demokratikus és haladó gondolkodású németek és csehek újabb problémát okoznak a demokratikus világ számára, amelynek segítséget kell nyújtani a szenvedőknek és olyan állapotokat kell teremtenie, hogy hasonló emberi tragédiák meg ne ismétlődjenek a jövőben.

Bernard Lacache a fajvédelem elleni világszövetség célkitűzéseit fejtette ki és hangsúlyozta, hogy végsőkéig kell vinni a harcot a barbarizmus ellen.

Ezután Paul Boncour volt francia miniszterelnök emelkedett szólásra.

— Együtt érzem veletek — mondotta többek között — a szegény és a gyászt a demokrácia és az igazságosság eszméjének veresége miatt. A fajelmélet és a fajvédelem szellemi perverzitás, a fajörület pedig ködfátyol, amely mögött a diktatúrák masíroznak.

— Nincs tiszta fajú nép. Ha következetesen véghez vinnék a faji gondolatot, úgy ez az összes nemzetek szétrobbanásához vezetne. Mert a nemzetek minden faji tényezőkön túl, társadalmi — állami közösségek. Az antiszemitizmus célszerűnek bizonyul válságos időkben, amikor arról van szó, hogy olyan társadalmi intézkedéseket vigyenek keresztül, amelyek áldozatokat követelnek bizonyos köröktől. Ilyenkor biztonsági szelep az antiszemitizmus. A zsidók pedig a bűnbak szerepét játsszák, kiket az elégedetlenséget levezetik. A fajelmélet nem egyesíti, hanem szétbomlasztja a népeket. A történelemben első alkalommal látunk most evangélikus lelkészeket, katolikus papokat és rabbikat vállvetve küzdeni a fajörület ellen. Reményteljes kezdet ez, melynek folytatását politikai téren kell hasznosítanunk. A nép velünk fog jönni. Nem a nép mondott csődöt, hanem a politikusok. A szellemi harc és az ideológiai felvilágosítás alapján meg fogjuk tisztítani a levegőt és egyengetni fogjuk a zsidóság és emberiség útját.

A nagyszámu hallgatóság percekig tartó és szünni nem akaró óvációkban részesítette Paul Boncourt és tisztelete jeléül mindenki felállott a helyéről. A gyülekezet elhatározta, hogy a volt francia miniszterelnök beszédét nyomtatásban fogja megjelentetni.

GYÜJTŐTÁBORT ALLITANAK FEL PRÁGÁBAN A MENEKÜLTEKNEK.

Amint a „Narodny Roviny” jelenti, a koalíciós pártok elnökei ülést tartottak, amelyen elfogadták azt az indítványt, mely szerint gyűjtőtábor allitanak fel zsidók számára. A terv szerint a gyűjtőtábor a cseh-morva hegyvidéken volna. A menekültek addig kell ott maradjanak, amíg végleg döntenek sorsuk felett.

AMERIKAI ZSIDÓ ESEMENYEK.

New-York. A palesztinai zsidó bevándorlás kérdésében Roosevelt elnök tárgyalásokat folytatott Sir Ronald Lindsay-vel, a brit kormány washingtoni nagykövetével.

Londoni jelentések szerint Malcolm MacDonald a gyarmatiügyek miniszteriumán kívül, a dominiumok miniszteriumát is vezeti.

Az amerikai kormány képviselőjét, Mr. Wallace Murray-t, aki két napig tartózkodott Palesztinában, kihallgatáson fogadta Sir Harold Mac Michael kormányzó. Tárgyalta dr Magnes-al, dr Julius Simon-nal és felkereste Palestine „Economic Corporation” vezetőjét Rose Halperin asszonyt a Hadas-sábról és számos arab vezetőszemélyiséget.

BÉCSI ZSIDÓ HIREK.

Wien. A zsidó hitközség kivándorlási bizottsága hivatalosan közli, hogy október 9 és 15 között 407 személyt indított utnak. A hitközség felhívást bocsájtott ki tagjaihoz, amelyben kéri, hogy a téli segélyakcióhoz járuljanak hozzá. Mordechai Schattner, akit a Jewish Agency az ifjúsági allia ügyében Wienbe küldött, a napokban visszautazott Tel-Avivba. Távozásakor ünnepséget rendeztek tiszteletére. Dr Eduard Pachman, a cionista szervezet elnöke méltatta a távozó tevékenységét. Ugyancsak közölte az elnök, hogy jelenleg Ausztriában 16.800 szervezett cionista él.

MENEKÜLTEK KÉRDÉSE ANGLIÁBAN.

London. A lapok szerint az angol kabinet elhatározta, hogy Csehszlovákiából Angliába 200, legfeljebb 300 menekültet fog beengedni.

A MENEKÜLTEK ÜGYE SVÁJCBAN

Zürich. A Svájcba menekült zsidók ügyében az utóbbi napokban nem sok történt. Palesztina felé elindult néhány család, akik tőkés certifikáttal rendelkeztek. Sok emigránsnak van amerikai affidavit-je, de a kvótába csak a jövő évben jutnak. Sokan Ausztráliába reménykednek, amely enyhülten kezeli a kérdést. Különösen azok, akiknek nincsen rokonsága ottan, akarnak minden hidat felégetni maguk mögött és az ötödik világrészbe jutni. Olaszországból is jöttek már menekültek, azonban ezek jobb módúak. Bazelben már népkonyhát is felállítottak.

URUGUAY — EVIAN JEGYÉBEN.

Montevideo. Az uruguay-i kamara legutóbbi ülésén indítványt tettek olyan irányban, hogy 500 német és osztrák zsidó családnak engedjék meg a letelepedést, de ezt az indítványt a kamara elvetette. A kérést az eviani konferencia megbízásából tették.

Mi ér
többet?

VAGY

A silány, „olcsó” lámpa falja az áramot, amellet csak gyenge, vöröses fényt áraszt. Ez pénz pazarlás! Takarékos Ön? Akkor csak Tungram - Krypton! Az új rendszerű Tungram-Krypton-lámpa, hála értékes-kryptongáz-töltésének, sugárzó fehéren izzó fényt áraszt, áramfogyasztása pedig rendkívül csekély.

Jobb és -
olcsóbb
világítás
az új fény
Tungram

KRYPTON

A kamarai vitában kijelentették a kormánykörök, hogy a bevándorlási törvények eddig is nagyon toleránsak voltak. A montevidoei kereskedelmi kamara a vitát követő napon nyílt levelet intézett dr Alberto Guani külügyminiszterhez, amelyben a bevándorlási kérdést a legrészletesebben tárgyalta és különösen a 2. pontot taglalta, amely azt kéri, hogy fajok és országok szerint rendezzék a kérdést, mert a benszülött lakosság életérdekeit mindenekelőtt szem előtt kell tartani.

AMERIKA ÉS A MENEKÜLTEK PROBLÉMÁJA.

Roosevelt sajátkezüleg írt levelet Chamberlain angol miniszterelnöknek, s ebben a menekültek ügyét tárgyalja. Roosevelt szerint ez a probléma Európában nagy terhet jelent és sürgősen szükséges, hogy nagysti-

lően oldják meg ezt a kérdést. Közös akció szükséges ahhoz, — írja Roosevelt — hogy a határok megnyiljanak, s ebben Palesztinára célzott. Chamberlain kívánságára a sajtó nem foglalkozott a levéllel részletesen. Roosevelt elnök rendkívül sok levelet kap a világ minden részéből, amelyben kéri, hogy foglalkozzék tovább is a zsidóság problémájával. Wagner szenátor is tárgyalta Roosewelt-el és kérte, hogy Amerika mindenekelőtt Palesztina ügyében interveniáljon. Erre az intervencióra hívta magához az elnök Louis Brandeis-t és felszólította, hogy álljon a zsidó menekültügyek élére és harcoljon a zsidóság jogaiért küzdők élén. Brandeis-

nek már volt hasonló szerepe, amikor Wilsonnal együtt a béketárgyalások idején Párisban és Versaillesban volt és Louis Marschal-al együtt keresztülvitte a kisebbségi jogoknak a békeszerződésekbe való felvételét.

ZSIDÓMUNKA NORVÉGIABAN.

Oslo. A közeljövőben megtörténik majd Palesztina kérdésben a döntés és ezzel kapcsolatban gyűlést tartott a Norak Zionistforening Oslo, amelyen a norvég főváros zsidó körei is résztvettek. I. Brande igazgató, mint a cionista szervezet elnöke nyitotta meg az ülést, utána Heresson ügyvéd tartott előadást „A zsidónép válaszuton” címen. J. Samuel rabbi visszaemlékezett azokra, akik életüket áldozták Palesztináért. Norvégia zsidói nagy ünnepséget akarnak rendezni Ussichkin tiszteletére. E célból Werner Bloch utnak indul Palesztinából Norvégiába. A Wizo is megkezdte működését. Franz Bial mérnök a perzsa zsidók életéről tartott előadást. Albert Hiorth mérnök az „Jgéret földje” című filmmel beutazta Norvégia városait és Trondhjem-ig is eljutott. A vidéki sajtó állandó tudósításokat közöl a filmről. Osloban a fiatal tanítók szervezetében is előadták és Trondhjemben a diákokban is. — Odd Nansen mérnök, aki Fritjof Nansen-nek, nagynevű atyjának szellemében sokat dolgozik az emigránsok érdekében, október 10-én, Fritjof Nansen halálának évfordulóján előadást tartott az oslo rádióban a zsidókérdésről. Norvégia zsidósága elhatározta, hogy a „Nansen-akció” során résztvesznek majd a zsidók is. Osloban a zsidó segélyegylet vezetője, a rabbinátus és hitközségek, egyesületek és vezetőszemélyiségek jelentkeztek arra, hogy az akcióban résztvegyenek.

Lezajlott a kolozsvári Keren Hajjesod konferencia

A kolozsvári Capitol-mozgó termében lezajlott vasárnap délelőtt és délután az erdélyrészi Keren Hajjesod konferencia. Ez kezdetét jelenti az erdélyi Keren Hajjesod kampánynak. Elsőnek dr Fischer József üdvözölte a megjelenteket és hangsúlyozta a Keren-Hajjesod gyűjtésének szükségességét. Utána dr Weinberger Mózes főrabbi, a kolozsvári nyugati szertartású hitközség lelkipásztora beszélt héber nyelven és azt mondta, hogy a galutban egyszerre kell a zsidókkal szántani és vetni, hogy áldássá váljék a zsolttáros szava: *Akik könnyel vetnek, örömben aratnak.* Utána Reiter Károly a Zsidó Nemzeti Szövetség, dr Roth Dezsőné a Wizo üdvözlését tolmácsolta. Boskovits Ignátz a kolozsvári ortodox hitközség nevében héber nyelvű beszédben hangsúlyozta az országépítés szükségességét. Majd Just Mose a Mizrahi üdvözlését, Schwartz Ignátz a „Baal Mólacha” és a Poale Cedek, Danzig Hillél pedig az ifjusági szervezetek üdvözlését tolmácsolta.

Hecht Jicchak erciszraeli delegátus emelkedett szólásra és megkapó színekkel ccsetelte a jisiv heroikus erőfeszítéseit. Utána dr Siegfried Kanovitz nagyhatású német beszédben vázolta a gigászi zsidó küzdelmeken felépülő zsidó országot. A szónoklat után Giszkalay János beszélt, aki megemlítette az utóbbi évek nagy eredményeit, *a huszonhárom új kolóniát, az önálló zsidó hadsereget, meg a tel-avivi kikötő épülését.*

Az általános vitában Szenes Henrik (Arad) praktikus javaslatai után, dr Weisz Endre, Epstein Samu (Nagyvárad), Sebesi

Izsó (Brassó), Darvas Mór (Marosvásárhely), dr Jordán Viktor (Szatmár), Kun Jenő (Kolozsvár), dr Lévy Lajos (Zsibó), Pistiner Efraim (Beszterce), dr Bleicher Adolf (Gyulafehérvár), Florenthal Avram (Kolozsvár) szólaltak fel, melyekre Eckstein Berthold (Temesvár) válaszolt a kuratórium nevében.

Délután megválasztották az új vezetőséget.

A K. H. kuratórium elnökévé újból dr Weisz Arthurt választották meg egyhangúlag. Ügyvezető elnök: Eckstein Berthold. Társelnök: Darvas Mór. A kuratórium tagjai: dr Brisker Ezekiel, Eppler Jakab, Fried Miksa, Handler Else, Hirsch Simon, Kohn Hugó, Löbl Lajos, dr Mózes László, Reiter Károly, Reiter Lunka, dr Roth Dezsőné, Sperling Károly, Vermes Ernő, dr Lénárt Ernő, Taub Ábrahám, dr Naschitz István. Az ellenőrző bizottság elnöke: Weisz Lajos. Körzeti elnökök: Darvas Mór (Marosvásárhely), Liquornik Amália (Toplica), Epstein Samu (Nagyvárad) Weinberger Nándor (Kolozsvár), dr Rosenfeld Andor (Szatmár) és Sebesi Izsó (Brassó.)

A Keren-Hajjesod konferencia számos üdvözlő levelet és táviratot apott. Így a Jewish Agency londoni executívájától, a K. H. jeruzsálemi direktóriumától, Max Ritter von Anhauch és dr Mayer Ebner-től (Csernovitz), Nyiry Jenő és Löffler Géza temesvári hitközségi elnököktől, valamint Ince Lipót nagyváradai gyárigazgatótól és még számos intézménytől és közéleti zsidó vezetőtől.

Kárpátalja zsidósága

Most, hogy a világ érdeklődésének homlokterébe került Kárpátalja, mivel csehszlovák impérium alól nagyrésze újra magyar uralom alá kerül, néhány adatot kell elmondanunk róla. Százezer zsidó lakik ott, akik a lakosság 15 százalékát teszik ki. Ezek a zsidók sok tekintetben különös pozíciót foglaltak el eddig a zsidósági körökben. Egészen specifikus körülmények között élnek úgy gazdasági, mint vallási téren.

Ennek a vidéknek a zsidósága, amely főleg Munkács, Ungváron és Beregszászon él, főleg nehéz testi munkával foglalkozik, mint erdőmunkások, azonkívül kis kereskedők és iparosok. Munkácson több mint 16.000 zsidó lakik és vallási téren egészen különleges szerepet játszott már 1911 előtt is. Soha nem volt a chassidizmus szülője, nem alkotott valami újat, de ezekben szemben szélsőségesen chassid mentalitással alakult ki, különösen az elhunyt Spira László főrabbi hatása alatt. A legextrémebb vallási irányzat híve volt az elhunyt főrabbi aki a legkérlelhetetlenebb vallási felfogással volt és igyekezett beleplántálni híveibe is. Mivel a logika örök törvényei szerint minden akció reakciót szül, természetesen a chassidizmusnak is, ezért az utóbbi években minden „reakció” akciót eredményezett. Ennek következménye volt, hogy ott teremtődött meg az első héber gimnázium is, amely páratlan volt hosszú ideig Középeurópa területén és a második is ott Kárpátalján épült fel egy-két évvel ezelőtt, amikor Ungváron felépítették az új gimnáziumot, azonkívül több, mint tíz héber alsóbbosztályú népiskolája is van a zsidóságnak. Kárpátaljai zsidóság erősen chassid mentalitású és ez meglátszik ruházatkodásán is.

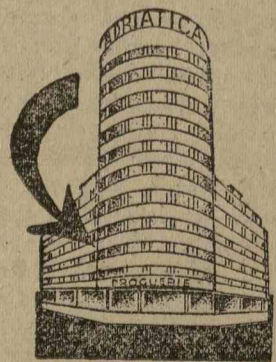
A kárpátaljai zsidóság anyagi helyzete nem a legjobb. Igen sok szegény ember van közöttük és a „Joint Distribution Committee” sokmillió adománnyal nyújtott hatékony segítséget a kárpátaljai zsidóságnak. Több, mint husz zsidó kishitelbank működik ezen a területen és igen sok ipari műhely, amely szintén amerikai pénzen létesült, számossá arhához és hasonló karitatív intézmény. Remélni lehet, hogy ezek az intézmények továbbra is működhetnek, mert az ottani zsidóság további léte szempontjából igen lényeges kérdés ez.

Erdélyiek figyelmebe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘTI

Academiei 1 colț cu
Str. Doamnei.
Tel. 545.80.

Paktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszereket és kozmetikai cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, stb. gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és mérsérelt áráraimról vételkötelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR

DROGUERIA CARAIMAN

Az új ügyvédlörvény tervezete elejtette a nyelvvizsga, etnikai arányosság és numerus clausus elvét

București. A fővárosban az ügyvédi kamarák dékánjai megbeszélést tartottak és az összes kamarák képviselői megtárgyalták az új törvénytervezetet, amelyeket az ügyvédlörvény tervezeten eszközölni akarnak.

A hírek szerint elejtették a törvénytervezet első szakaszának d) pontját, amely a kisebbségi ügyvédek nyelvtudására vonatkozik. Ily módon a törvény nem fog semmi intézkedést tartalmazni, amelynek alapján a kisebbségi ügyvédek nyelvvizsgára lehetne kötelezni. Elejtették az etnikai arányosság elvét is, tehát egyes kamarák, vagy az ügyvédszövetség nem korlátozhatja a jövőben a kisebbségi ügyvédeknek a kamarába való felvételét, mert teljesen egyenlőségnek ismeri el a kisebbségi ügyvédek jogait. Törölték azt a szakaszt is, amely az egyes kamarák „numerus klauzusról” ír, megkérdik és így a jövőben nem fogják korlátozni az egyes kamarákban a tagok felvételét. Ezzel szemben az ügyvédjelöltek részére háromévi gyakorlati időt ír elő és azután képesítési vizsgát kell tengernek.

A bucurești tanácskozás során az a vélemény alakult ki, hogy a mai időben méltányosan kell bánni az ittléi kisebbségekkel és ezért ejtették el a törvénytervezet mindazon szakaszait, amelyek esetleg a kisebbségi ügyvédek helyzetére nézve sérelmes lett volna.

A kisebbségi ügyvédek örömmel vették tudomásul, hogy a bucurești tanácskozás után a belátás kerekedett felül és az ügyvédlörvény nem fog tartalmazni olyan szakaszokat, amelyek a kisebbségi ügyvédek jogait veszélyeztetik.

A vilnai szintársulat aradi és temesvári vendéjátéka

Max Reisch igazgató vezetésével járja Erdélyt egy kiváló zsidó szintársulat. Különösen Feny Juter a primadonna, valami egészen rendkívül tehetség, aki sokoldalú és kiváló színész, aki a világ bármely színpadán megállná helyét. Erdemes megnézni, mert valódi színházat játszik.

Négy napig lesz Aradon és öt előadást fognak tartani. November 12-én, szombaton este 9 órakor: Palestine Liebe. Vasárnap, november 13-án mérsékelt helyárrakkal: A Mensch soll men sein. Este 9 órakor: „Dank von Kinder” és hétfőn, november 14-én este a „Kreutzer szonáta”. kedden, november 15-én este bucsuloadás: a híres operette: „Jankel der grüner”.

Két napig lesznek Temesváron a városi színházban, 16-án este 9 órakor: Palestine Liebe, 17-én, csütörtökön 5 órakor délután, mérsékelt helyárrakkal: A Mensch soll men sein c. operettet. Csütörtökön este 9 órakor bucsuloadása a vilnai társulatnak a „Dank von Kinder”. Minden zsidónak kötelessége ezeket az előadásokat megtekinteni, mert a társulat négy hétig játszott a legteljesebb siker jegyében Nagyváradon.

— ERNST DAVIDOT KIUTASÍTOTTAK PALESZTINÁBÓL. (Tel-Aviv). Ernst Dávid jeruzsálemi ügyvéd, aki egykor a „Berliner Tageblatt”-nak volt tudósítója, egy évre ítélte a nyáron a rögtönítélő bíróság, mert tagja az ucionista pártnak. Akkóba szállították a koncentrációs táborba és most azzal a feltétellel helyezték szabadlábra, hogy azonnal külföldre utazik és büntetésének hátralévő részét külföldön tölti.

MONDANÁ-E VALAKI, HOGY MÁR NAGYAPA? Nem, semmiesetre sem!

Mindennap megissza URODONAL adagját, amelynek — saját bevallása szerint — köszönheti, hogy mindig jókedvű és jóerőben tartja magát.

URODONAL

megfiatalítja a szervezetet, mert kiválasztja és eltávolítja az összes mérgeket és ártalmas anyagokat. Szedjen URODONAL-t.

KAPHATÓ GYÓGYSZERTÁRAKBAN ÉS DROGERIAKBAN.

CHATELAIN
készítmény.
Megbízható
márka.

— AZ ERDELYI ZSIDÓSÁG DEMONSTRÁCIÓJA A ZAVARTALAN PALESZTINAI ZSIDÓ MUNKA ÉRDEKÉBEN. A temesvári Zs. N. Sz. nagyszabású emlékünnepelet rendezett a Balfour deklaráció évfordulója alkalmából. Az ünnepélyt dr Naschitz István alelnök nyitotta meg és beszédében hangsúlyozta, hogy a zsidó nép nem tűrheti, hogy elsöpörjék a föld színéről és ragaszkodik Palesztinához. Dr Weisz Arthur az egyesült hitközségek nevében üdvözölte a megjelenteket és tett hitet Palesztina mellett. Ezután S. Kanovitz jeruzsálemi delegátus tartotta meg rendkívül nagyhatású szónoklatát, a zsidó Palesztina 21 esztendejéről. Löfler Géza dr az ortodox hitközség nevében mondott köszönetet az előadónak, majd a szövetség részéről Rosenfeld Sándor határozati javaslatot terjesztett elő, amelyben Temesvár zsidósága követeli az angol kormánytól, hogy a zsidóság nemzetközileg biztosított jogait valósítsa meg. — Gyulafehérváron ugyancsak Palesztina-miting folyt le. Steiner Miklós bevezető szavaiban az uralkodót köszöntötte és a gyűlés nagy lelkesedéssel tüntetett II. Károly király mellett. Glück Fülöp a hitközség nevében adott kifejezést a zsidóság egyöntetű állásfoglalásának a palesztinai építőmunkával kapcsolatban. Dr Krausz Mór fő-rabbi rendkívül hatásos beszéde után dr Bleicher Aliréd a Brith Kibucit részéről szólalt fel, végül dr Halász László a Zs. N. Sz. részéről zárta le a felszólalások sorát. Ezután Lobstein Rezső előterjesztette a határozatot, amelyet a gyűlés az executívén keresztül az

angol kormányhoz továbbít. A határozat követeli a palesztinai zsidó munka zavartalan továbbfolytatásának és a bevándorlásnak lehetővé tételét. — Medgyesen is tiltakozó palesztinai miting folyt le. Dr Heilpert Ernő tartott román nyelvű megnyitó beszédet, majd Becker Mordechaj palesztinai kiküldött beszélt a jisuv életéről. A Balfour deklaráció évfordulójáról dr Surányi József tartott előadást. A gyűlés tiltakozó táviratot küldött a bucurestii angol követnek.

— MEGKEZDÖDTEK A NÉMET-LENGYEL TÁRGYALÁSOK A NÉMET-ORSZÁGBAN ÉLŐ LENGYEL ZSIDÓK ÜGYÉBEN. (Varsó.) A PAT ügynökség jelenti Berlinből: Csütörtökön kezdődtek meg a Németországban lakó lengyel állampolgárokra vonatkozó lengyel-német tárgyalások. Mint ismeretes, közel 150 ezer lengyel illetőségű zsidó sorsáról van szó, akik a háboru után telepedtek le Németországban és akiket a lengyel kormány meg akart fosztani állampolgárságuktól, mire a berlini kormány tömeges kiutasításukkal fenyegetőzött. A lengyel lapok remélik, hogy a két kormány-nak sikerülni fog megegyezésre jutni.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucuresztiben

KATZ orth. **restaurant**
Bucuressti, str. Carol 32. I. emelet

Hétéről-hétre

Róma. — Tizenötezer zsidó család él egész Olaszországban és ezek közül 3522 családnak elismerték teljes állampolgári jogát és kivonták őket a nemrég alkotott zsidótörvény hatása alól. Minden egyes családnak megvizsgálták helyzetét, a fascista uralom tizenhat évének ideje alatt kifejtett működésükről, úgy találták, hogy ezek az olasz zsidó családok olyan szolgálatot tettek az olasz népnek és a fascista rendszernek, amelyek méltóvá teszik őket a zsidótörvény alóli kivonásra. A Mussolini elnökletével összeült minisztertanács elhatározta, hogy kivételes esetekben felvehetők zsidók a fascista pártba is.

Jeruzsálem. — Egy autóra Petah Tikva közelében lövöldözni kezdtek. Jakob Goldreich nevű sofőr és egy utas megsebesültek, de sebesülésük nem komoly. Ghaffirok rohantak a tetthelyre és elkergették a támadókat. — Zwi Hoberman 24 éves teherautót szülősen sebesülten találták. Mekor Chaim mellett. Az egyik támadót elfogták és amikor szólni akart, agyonlőtték a katonák. Két arab gyanúsítottat elfogtak. — Ras el Rin vasútállomáson egy teherautót orozva megtámadták. Az állomáson tartózkodó vasutasok elkergették a támadókat. Egy arab meghalt, kettőt elfogtak. — Egy Tel-Aviv melletti narancsban elfogtak néhány banditát, akik az arrahaladó járművekre lövöldöztek. Egy későbbi kisebb ütközetben három arabot agyonlőtték. — Tiberiás mellett egy katonai őrzőrajt éjnek idején terroristákra bukkant. Harcra került a sor, melyben öt arab pusztult el és sok fegyvert és munióciót zsákmányolt a katonaság. Három arabot, akik Gaza mellett a vasuti sínekre egy aknát akartak szerelni, tetten értek és azonnal agyonlőtték. — Tel-Aviv mellett október 25-én zsidó járműveket támadtak meg. Zsidó segédrendőrök megtámadták őket, kettőt agyonlőtték, kettőt megsebesült és három elfogtak. — Nablus mellett is számos ütközet volt, amelyek során a Royal Scots Regiment egy katonája megsebesült, viszont abanditák közül többen meghaltak. — A folyton folyó csatározások során a napokban a különböző katonai különítmények körülbelül 50 arab terroristát öltek meg. —

SHEMEN SZAPPAN

A hirdetéshez
Az arcpótláshoz
A hajápótláshoz

A zsidó munkanélküliek száma erősen lecsökkent. — Haining hadsergőparancsnok a következő parancsnokokat nevezte ki: Samaria részére Harisson brigád-generális, a Jordán völgyére Chrystall ezredes. — A kisintézőbizottság felhívást küldött széjjel a galuti országokba, amelyben azt írják, hogy a világ zsidóságának tragikus ugyan a helyzete, de a galuti zsidóság mellett, a palesztinai zsidóság már 50 hónap óta hősiességben áll ellent az arabok támadásának. Az arabok támadása nem csupán a palesztinai zsidóság ellen szól, hanem az egész zsidó reneszánsz ellen. De nincsen semmi ok az elkeseredésre, mert a zsidók semmiféle véráldozattól sem riadnak vissza, csak hogy felépüljön a zsidó otthon. A zsidó munka nem függ attól Palesztinában, hogy mit ígérnek, mit nem. Semmibe sem egyezünk bele, ami a fejlődés korlátozását elősegítené. A felhívást Ussischkin írta alá. — A tel-avivi repülőter további fejlődése abból is látható, hogy újabb földterületeket szerzett meg. — Az új citrus-szezon első hetében 120.000 láda narancsot hajóztak be. Ez maga tulszárnyalja azt a mennyiséget, amelyet 1937-ben és 1938-ban elértek a tel-avivi kikötőben. — Beth Dajan mellett a hatóságok arab ültetvényeket pusztítanak el, amelyekből az elmúlt hetekben terroristák támadásaikkal veszélyeztetik a Jeruzsálem-Tel-Aviv közötti forgalom lebonyolítását. — Az Akkoba internált revizionisták feleségei felkeresték a tel-avivi kerületi biztost és kérték, hogy vagy bocsássák szabadon férjeiket, vagy szállítsák olyan helyre, ahol zsidók vannak. Ha ennek a kérésnek nem tesznek eleget, a letartóztatott revizionisták éhségsztrájkba kezdenek. — Dr Josua Buchmil, az ismert cionista veterán, aki az első cionista kongresszuson is résztvett, 69 éves korában meghalt Jeruzsálemben. — Tel-Avivban társaság alakult, azzal a céllal, hogy iskolaépületeket épít a zsidó városban 100.000 font alaptőkével, melyben mint részvényesek résztvesznek az Angol-Palesztina Bank és a Neser cementgyár.

MEGHIVÓ

Az Ardeal-Banati Országos Izraelita Iroda (a nyugati szertartású izr. hitközségek szövetsége) kebelébe tartozó összes hitközségeknek az 1938 november 20—21-én Timișoara tartandó

XIV. KONGRESSZUSÁRA

Napirend:

Vasárnap, november 20:
Istentisztelet. Ünnepi beszédet mondja dr Drechsler Miksa főrabbi.

Elnöki megnyitó: dr Fischer József elnök
Emlékbeszéd dr Adorján Arminról.
Tartja: dr Kabos Béla, hitk. elnök.

Hétfő, november 21.

Jelentés a Szövetség elmúlt évi működéséről.

Lakatos Aladár aradi hitk. elnök referátuma a szociális ügyosztály létesítése tárgyában Hitközségek ügyeinek tárgyalása. Választások. Költségvetés jóváhagyása.

Minden, a kongresszussal összefüggő ügyben a cluji Iroda készséggel ad felvilágosítást. Cluj, 1938. november 4.

Lax A. Salvator

Dr Fischer József

titkár.

elnök.

— **HORTHY KORMÁNYZÓ KIÁLTVÁNYA A FELVIDÉKI LAKOSSÁGHOZ AZ EGYFORMA SZERETETRŐL.** — (Budapest). Horthy Miklós kormányzó magyar, szlovák és ruthén nyelven kiáltványt intézett a felvidéki területek lakosságához. Hangsúlyozza a kiáltvány, hogy a visszkapott területek minden fiát, bármilyen nemzetiségű vagy vallásu, egyforma szeretettel öleli kebelére a magyar nép. — Balatonbogláron Eckhardt Tibor, a kisgazdapárt elnöke tartott beszédet Gaal Gasztonnak emlékére rendezett ünnepélyen. Kijelentette, hogy a felvidék visszacsatolásával felvetődik a földkérdés megoldásának kérdése is. Eckhardt kihangsúlyozta azt is, hogy akár szélsőjobboldali, akár szélsőbaloldali megmozdulásról van szó, vállalni kell a küzdelmet ellenük és ügyelni kell arra, nehogy szélsőséges áramlatok kerüljenek uralomra.

— **EMLEKTÁBLÁT ALLITOTTAK DR KLEIN MIKSÁNAK.** A kolozsvári zsidóság még mindig gyászolja dr Klein Miksát és nehezen tér napirendre az értékes ember elvesztése felett. Az elmúlt vasárnapon a „Bész Avrohom” imaház rendezett gyászünnepséget tiszteletére. A megboldogult Klein Miksa barátai nagyobb alapítványt tettek az imaház mellett működő „Gömilat cheszodim” szegényeket istápoló közület javára. Egyben a templom falában márványtáblát helyeztek el, amelyen a Szentírás szavaira utalva, emlékeznek a kiváló ember nemes zsidó munkájára. Löwy Mose rabbi szép beszédben méltatta dr Klein Miksa kiváló egyéniségét, mint embert és mint közéleti férfiut. Többek között azt is hangoztatta, hogy imádkozzunk lelkiüdvéért, mert arra érdemes volt, amit bizonyít az is, hogy Isten házában lett megörökítve emléke. Gyakoroljunk jótékonyt is a kiváló férfiú emlékének jegyében, mert a szív embere volt a megboldogult. Jóság, szeretet és igazságérzet lakozott ebben a szívben. Nem voltak ellenségei, csak ellenfelei. Sajnos, dr Klein Miksa nincs többé és alig lesz valaki, aki őt helyettesítse. Szerette a zsidóságot, sokat tett érte önzetlenül, hittel és odaadással. Utána a kántor recitálta a „kél-molé rachmim”-ot, majd a templom előcsarnokában „tikn”-t tartottak, amikor is Somogyi Miksa mondott beszédet, jellemezte az önzetlen embert, aki nem gyűjtött vagyont, s nem maradt más utána — csak ami a legértékesebb egy ember élete után — a tisztelet, az elismerés és az emberek örök emléke. Lilienthal Sándor a barátok nevében beszélt. Az özvegy hálásan köszönte a férje iránti hódolatot, majd Endre fia kadist mondott.

MAI ÖRÖMÖK

Egy szakállas, pájeszes, vallásos hitsorsosom napról-napra derűsebben megy be a kis kávéházba, ahol a hozzá hasonló hitsorsosok izgulnak. Minden hirre, sőt minden rémhírre titokzatosan mosolyog, boldogan dörzsöli a kezét és azt mondja:

— Bráóó! Bráóó!

A minap végre felháborodottan vették körül hitsorsosok és követelték, hogy mondja meg, miért örül úgy minden hírnek, ami a zsidóknak kellemetlen?

— Nézzétek — mondja végre — rám nézzétek minden hir csak jó lehet. Mert mi történik? Ami valami rossz hír jön, a zsidók egy része kibárdorol, egy része kikeresztelkedik. Miután én feltetem magamban, hogy sem nem vándorolok ki, sem nem térek át, a végén én leszek a legboldogosabb ember, mert én maradok egyedül zsidónak.

— Na és?

— Na és az antiszemita vitrinben fognak tanítani, tejbe-vajba fognak fürösztetni, mert ha nekem is valami bajom történik, mehetnek a sóhivatallal az egész politikájukkal.

MITŐL ÉDES A KÁVÉ

A hitközség tagjai egyszer beállítottak a rabbihoz és egy nagyon fontos ügyben kértek szavazást. A kérdés így hangzott:

— Mondd meg nekünk, rabbi, mitől édes a kávé: a cukortól vagy a kavarástól?

A rabbi megismogatta a szakállát, gondolkodott egy kicsit, aztán így szólt:

— Nehéz kérdés, utána kell nézmem a szótárban, a válaszáért jöjjetek el holnap.

Másnap beállítottak megint a hitközség tagjai és a rabbi így szólt:

— Utánanéztam a szent könyvekben és kiderült, hogy a kávé édes a cukor miatt.

— De rabbi — ellenkeztek a hitközség tagjai — ha a kávé a kavarástól édes, akkor minek kell bele cukor?

— Hogy minek kell bele cukor? A cukor azért kell bele, hogy tudjuk, meddig kell kabarni.

A RÉGI NÉMETORSZAGBÓL

A régi Németországban történt:

Minden művelt olvasó ismeri a Berliner Illustrierte Zeitungot. Nem tudjuk, hogy ma hány példányban jelenik meg, a háború utáni Németországban már majdnem elérte a kétmillió példányszámot.

A lapot Ullsteinék adták ki és a heli konfrenziákon maga az öreg Ullstein elnökölt. De szerkesztőségi tagokon kívül jelen volt minden értekezleten egy lengyel zsidó fiatalember is, a szerkesztőség szolgája.

Ez a szolga mindig az ajtónál állt, hogy rendelkezésre álljon az uraknak. Ezt, azt hozatta vele és pontos volt. Egy napon azonban egy munkatárs azt mondta neki:

— Sie, bringen Sie mir ein Glas Wasser.

A szolga felütötte a fejét:

— Ich bring nicht.

Általános megrökönyödés támadt, az öreg Ullstein is felháborodott és rákiabált:

— Sie sind entlassen, marsch hinaus.

Az öreg urnak azonban szeget ütött a fejébe, hogy ez a rendes és pontos ember miért lett egyszerre ilyen renitens? Felhívatta az irodájába megkérdezte, hogy mi az ördög bujt bele?

— Kérem — mondja a szolga — elhatároztam, hogy többet nem végzek ilyen alantas munkát, mert én többet is tudok.

— Például mit?

— Például én jobban tudnám szerkeszteni a lapot, mint ezek az összes urak.

És elmondta, hogy ha ő volna a szerkesztő, mit csinálna. Másnap ő lett a főszerkesztő.

HOL NINCS VESZEKEDÉS

Egy rabbi egyszer eldicsekedett, hogy az ő hitközségében soha sincs veszekedés.

— Hogy lehet az? — kérdezték tőle.

— A veszekedés — mondta a rabbi — ugyancsak keletkezik, hogy azok az emberek, akik egy nézetben vannak, egyesületbe vagy pártba tömörülnek, viszont mások, akik az ellenkező álláspontot foglalják el, azok külön egyesületet, vagy pártot csinálnak, így keletkezik aztán a veszekedés.

— Na és?

— Na és az én hitközségemben nincs két ember, akik egy nézetben volnának.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA